

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2018–2021



BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Natálie Demelová

**Komunikace na sociálních sítích a její vliv
na věkovou skupinu dětí a mládeže**

Praha 2021

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Josef Musil, CSc.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2018–2021



BACHELOR THESIS

Natálie Demelová

**Communication on social networks and its influence on
the age group of children and young people**

Prague 2021

The Bachelor Thesis Work Supervisor: RNDr. Josef Musil, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne:

Natálie Demelová

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce RNDr. Josefu Musilovi, CSc. za velice trpělivý a vstřícný přístup, pomoc a odborné vedení mé práce. Dále bych chtěla poděkovat rodině a blízkým za podporu při studiu.

Anotace

Bakalářská práce „Komunikace na sociálních sítích a její vliv na věkovou skupinu dětí a mládeže“ pojednává o sociálních sítích, především o jejich vlivu na děti a mládež. Teoretická část popisuje vznik a historii internetu a sociálních sítí také jejich negativní i pozitivní stránky ovlivňující současnou generaci dětí a mládeže. Druhá, praktická část bakalářské práce je založena na kvantitativním výzkumném šetření za pomoci internetového dotazníku a interpretaci jeho výsledků.

Klíčová slova

Komunikace, sociální média, sociální sítě, digitální technologie, mládež, děti, internet, kyberšikana, užívání médií, Facebook, Instagram, Twitter

Annotation

Bachelor's thesis „Communication on social networks and its influence on the age group of children and young people“ deals with social networks and especially their impact on children and young people. Theoretical part describes roots and history of the Internet and social networks and also their negative and positive aspects affecting current generation of children and young people. Second, practical part of bachelor's thesis consists of a quantitative research survey using an Internet questionnaire and results discussion.

Keywords

Communication, social media, social networks, digital technology, youth, children, internet, cyberbullying, media usage, Facebook, Instagram, Twitter

OBSAH

ÚVOD.....	3
I. TEORETICKÁ ČÁST	4
1. MEZILIDSKÁ KOMUNIKACE.....	4
1.1 DRUHY KOMUNIKACE.....	5
1.1.1 <i>Verbální a neverbální komunikace</i>	5
1.1.2 <i>Přímá a nepřímá komunikace</i>	5
1.1.3 <i>Formální a neformální komunikace</i>	6
1.2 MEDIÁLNÍ KOMUNIKACE	6
2. SOCIÁLNÍ SÍTĚ.....	8
2.1 HISTORIE INTERNETU	9
2.2 HISTORIE SOCIÁLNÍCH SÍTÍ	9
2.3 NEJPOUŽÍVANĚJŠÍ SOCIÁLNÍ SÍTĚ.....	11
2.3.1 <i>Facebook</i>	11
2.3.2 <i>Instagram</i>	11
2.3.3 <i>YouTube</i>	12
2.3.4 <i>Twitter</i>	12
2.3.5 <i>TikTok</i>	12
2.3.6 <i>Badoo</i>	13
2.3.7 <i>LinkedIn</i>	13
2.3.8 <i>Snapchat</i>	13
2.3.9 <i>Pinterest</i>	14
2.3.10 <i>WhatsApp</i>	14
2.3.11 <i>Discord</i>	15
2.3.12 <i>Skype</i>	15
2.4 VLIVY SOCIÁLNÍCH SÍTÍ.....	15
2.5 PSYCHOLOGICKÉ ASPEKTY	17
2.6 PŘÍNOSY SOCIÁLNÍCH SÍTÍ	18
2.7 RIZIKA NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH	19
2.7.1 <i>Kyberšikana</i>	20
2.7.2 <i>Sexting</i>	21
2.7.3 <i>Kybergrooming</i>	22
2.7.4 <i>Phishing</i>	22
2.7.5 <i>Kyberstalking</i>	23
2.7.6 <i>Hoax</i>	24
2.7.7 <i>Flaming</i>	24
2.8 DOPADY RIZIK NA DĚTI A MLADISTVÉ	25
II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	26
1. METODOLOGIE	26
1.1 CÍL VÝZKUMU	26
1.2 OTÁZKY A HYPOTÉZY.....	26
1.3 METODA VÝZKUMU.....	26
1.4 ZKOUMANÝ SOUBOR	27
2. VÝSLEDKY VÝZKUMU	28
2.1 OTÁZKA ČÍSLO 1: JAKÉHO JSTE POHLAVÍ?	28
2.2 OTÁZKA ČÍSLO 2: KOLIK VÁM JE LET?	28
2.3 OTÁZKA ČÍSLO 3: NAVŠTĚVUJETE NĚKTERÉ ZE SOCIÁLNÍCH SÍTÍ?.....	29

2.4	OTÁZKA ČÍSLO 4: JAKÉ SOCIÁLNÍ SÍTĚ POUŽÍVÁTE?	29
2.5	OTÁZKA ČÍSLO 5: KOLIK ČASU TRÁVÍTE NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH?	29
2.6	OTÁZKA ČÍSLO 6: Myslíte, že jste na sociálních sítích závislí?.....	30
2.7	OTÁZKA ČÍSLO 7: JAKOU SOCIÁLNÍ SÍŤ POUŽÍVÁTE NEJČASTĚJI?	31
2.8	OTÁZKA ČÍSLO 8: V KOLIKA LETECH JSTE SI ZALOŽILI PRVNÍ SOCIÁLNÍ SÍŤ?	32
2.9	OTÁZKA ČÍSLO 9: ZA JAKÝM ÚČELEM POUŽÍVÁTE SOCIÁLNÍ SÍTĚ?	33
2.10	OTÁZKA ČÍSLO 10: DOKÁŽETE SI PŘEDSTAVIT ŽIVOT BEZ SOCIÁLNÍCH SÍTÍ?	34
2.11	OTÁZKA ČÍSLO 11: JAKÉ JSOU PRO VÁS POZITIVA SOCIÁLNÍCH SÍTÍ?	35
2.12	OTÁZKA ČÍSLO 12: JAKÉ JSOU PRO VÁS NEGATIVA SOCIÁLNÍCH SÍTÍ?	35
2.13	OTÁZKA ČÍSLO 13: SETKALI JSTE SE NĚKDY S KYBERŠIKANOU, KYBERSTALKINGEM NEBO SEXTINGEM? 36	
2.14	OTÁZKA ČÍSLO 14: DÁVÁTE PŘEDNOST OSOBNÍMU SETKÁNÍ NEBO KOMUNIKACI PŘES SOCIÁLNÍ SÍTĚ? 37	
2.15	OTÁZKA ČÍSLO 15: KOLIK MÁTE PŘÁTEL V REÁLNÉM ŽIVOTĚ? (SE KTERÝMI CHODÍTE VEN)	37
2.16	OTÁZKA ČÍSLO 16: KOLIK MÁTE PŘÁTEL NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH?	38
2.17	OTÁZKA ČÍSLO 17: KOLIK Z PŘÁTEL NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH NEZNÁTE OSOBNĚ?	39
2.18	OTÁZKA ČÍSLO 18: ODKUD SE NA SOCIÁLNÍ SÍTĚ PŘIPOJUJETE?.....	39
3.	INTERPRETACE A DISKUZE VÝSLEDKŮ	41
4.	DOPORUČENÍ	44
	ZÁVĚR.....	46
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	48
	SEZNAM ZKRATEK.....	52
	SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK	52
	PŘÍLOHY	I

ÚVOD

Sociální sítě patří mezi nejběžnější komunikační kanály a zvláštní oblibě se těší u dětí a mládeže. Ať už chceme či nechceme, sociální sítě ovlivňují značnou část našeho života, a to jak pozitivně v podobě rozšířených možností komunikace s využitím internetu, tak negativně, kdy sociální sítě skýtají řadu rizik a potenciálních nebezpečí, například v podobě kyberšikany či sextingu. Uživatelům může v prostředí internetu hrozit mnohem více nebezpečí, než si sami uvědomují.

Hlavním cílem této bakalářské práce je popis přínosů a rizik komunikace dětí a mládeže na sociálních sítích a vliv této komunikace na studovanou věkovou skupinu. Toto téma jsem si vybrala, protože je mi velice blízké a mám s ním osobní zkušenost, a to jak s přínosy internetové komunikace, tak i s jejími riziky. Zároveň si myslím, že jej lze považovat za stále aktuální a závažné téma.

Začátek bakalářské práce je zaměřen na mezilidskou komunikaci, v této kapitole jsou analyzovány funkce a vlastnosti. Následně se zde píše o druzích lidské komunikace, jako jsou verbální a neverbální, přímá a nepřímá a formální a neformální komunikace. Dále je práce zaměřena konkrétně na mediální komunikaci, jak se média dělí a jaké mají funkce.

V následující kapitole je rozebrán internet a sociální sítě, jejich historie, přiblíženy jsou nejnavštěvovanější a nejrozšířenější sociální sítě dnešní doby, následuje popis vlivů sociálních sítí, psychologické aspekty, přínosy a rizika, které sociální sítě přinášejí. Celá teoretická část je zakončena dopady sociálních sítí na uživatele.

Praktická část bakalářské práce, která je realizována formou kvantitativního výzkumného šetření, se pak věnuje popisu přínosů a rizik komunikace dětí a mládeže na sociálních sítích a vlivu této komunikace na studovanou věkovou skupinu. Výzkum je založený na anonymních internetových dotaznících určených pro děti do 15 let. Na základě výsledků výzkumu pak potvrdím či vyvrátím předkládané hypotézy.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Mezilidská komunikace

Komunikace je přenos informací pomocí znakového systému, který probíhá mezi lidmi přímo nebo pomocí technicko-organizačních prostředků.¹ Komunikaci lze popsat jako proces sociální interakce mezi dvěma nebo více osobami, při které dochází ke sdělení nebo výměně informací. Tento proces probíhá za pomoci znakového systému. Cílem mezilidské komunikace je vzájemné porozumění a pochopení. Mezilidská komunikace má několik hlavních funkcí. Mezi tyto funkce patří:

- informativní funkce – předání informace
- zábavná funkce – pobavení
- přesvědčovací funkce – ovlivnění
- instruktivní funkce – vysvětlení
- funkce vyjednávací – dohodnutí.²

Použitím jedné nebo více těchto funkcí získává komunikace svůj smysl, pro dotyčného tím nabývá jistý význam.

Mezi vlastnosti komunikace patří:

- **Srozumitelnost** popisující množství potenciálních recipientů, kteří jsou schopni dekódovat použitý znakový systém a dosáhnout přitom jisté přesnosti komunikace.
- **Přesnost**, tj. (různě definovaná) míra shody toho, co komunikátor chce sdělit, s tím, co komunikant jako obsah sdělení pochopí.
- **Citová působivost**, eventuálně podprahovost atp. popisující, na jaké vrstvy vědomí či nevědomí (podvědomí) komunikanta komunikace působí.
- **Komunikační efektivita** pro různé konkrétní účely různými způsoby, která měří množství předané informace za jednotku času nebo jednotkové náklady.³

¹ MUSIL, J. *Sociální a mediální komunikace*, 1. vyd. Praha: Universita Jana Amose Komenského, 2010, s. 11. ISBN 978-80-7452-002-0.

² WIKIPEDIE, *Funkce komunikace* [online]. 24.5. 2017 [cit. 2020-11-02]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Funkce_komunikace

1.1 Druhy komunikace

Komunikaci můžeme rozlišovat podle počtu osob na komunikaci individuální, která probíhá mezi dvěma jedinci, komunikaci hromadnou, které je jednosměrná a probíhá mezi velkým množstvím lidí, a komunikaci skupinovou, která probíhá mezi více jedinci ve skupině. Dále můžeme komunikaci rozlišit podle postavení jedinců, a to na vertikální, kdy jsou informace podávány shora dolů nebo obráceně a mezi komunikátory jsou vztahy rozlišeny na nadřazené a podřazené, a na komunikaci horizontální probíhající mezi lidmi stejného postavení.

1.1.1 Verbální a neverbální komunikace

Verbální komunikace je způsob komunikace, která je zprostředkována mluvenou nebo psanou řečí a je založena na slovech. Verbální komunikace probíhá pomocí verbálních symbolů. Jejím základem je větná skladba, slovní zásoba a gramatika. Verbální komunikace je nezbytnou součástí sociálního života.

Neverbální neboli mimoslovní komunikace naopak pokrývá téměř všechny způsoby, jakými člověk dává najevo své komunikační intence a způsob sebe prezentace mimo slovní projev.⁴ Bývá vyjádřena nejen řečí těla – mimikou, gestikou, mimikou, haptikou, atd. mimo jiné zahrnuje veškeré umění mimo umění slovesného.⁵ Neverbální komunikace je zpravidla součástí verbálního projevu, ale zároveň komunikujeme, i když nemluvíme.

1.1.2 Přímá a nepřímá komunikace

Přímou a nepřímou komunikaci lze rozlišit snadno – přímá komunikace je vedena interpersonálně mezi komunikujícími a nepřímá komunikace je zprostředkována pomocí jiných, například technických prostředků. Komunikační řetězec přímé komunikace je tvořen pouze komunikátorem a komunikantem, ať už jde o jednotlivce nebo skupiny, nic jiného kromě lidských osob není k přímé komunikaci zapotřebí.⁶

K nepřímé komunikaci mezi lidmi dochází ve chvíli, kdy je ke komunikaci použito nějaké komunikační médium. Příkladem média je popsaný či potištěný papír, notový záznam,

³ MUSIL, J. *Sociální a mediální komunikace*, 1. vyd. Praha: Universita Jana Amose Komenského, 2010, s. 14. ISBN 978-80-7452-002-0.

⁴ ČERNOUŠEK, M. *Komunikace neverbální*. In: REIFOVÁ, I. a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004, s. 103. ISBN 80-7178-926-7.

⁵ MUSIL, J. *Sociální a mediální komunikace*, 1. vyd. Praha: Universita Jana Amose Komenského, 2010, s. 20. ISBN 978-80-7452-002-0.

⁶ MUSIL, J. *Sociální a mediální komunikace*, 1. vyd. Praha: Universita Jana Amose Komenského, 2010, s. 19. ISBN 978-80-7452-002-0

telefon, televize, obraz, socha, kouřový signál, provázek s uzlovým písmem atp.⁷ K nepřímé komunikaci dochází právě na níže zmiňovaných sociálních sítích.

1.1.3 Formální a neformální komunikace

Formální neboli oficiální komunikace je vždy podložena předem definovanými kanály. Neformální komunikace je naopak druh komunikace, která není řízená pravidly. Právě neformální komunikace je nejčastější použitou komunikací přes mediální zařízení.

1.2 Mediální komunikace

Mediální komunikace je jedna z rovin sociální komunikace vyznačující se tím, že veškeré komunikační aktivity se dějí prostřednictvím médií.⁸

Média dělíme na dvě skupiny. První skupinou jsou média tisková, kam můžeme zařadit denní tisk, knihy, časopisy, letáky, brožury a další. V současné době však tisková média dostávají nový rozměr, a to takový, že jsou vydávána i v elektronické podobě.

I když jde v podstatě stále o vizuální podobu tištěné slovní a obrazové komunikace (což odstraňuje obavy o přetrvání tohoto způsobu komunikace), jde o tak zásadní inovaci, že někdy bývají tyto podoby tiskovin řazeny mezi elektronická média.⁹

Druhou skupinou jsou média elektronická, kam patří zejména televizní a rozhlasové vysílání, ale také internet. Podstatným hlediskem pro účely rozumných definic a každé klasifikace mediální oblasti jsou funkce, které médium nabízí a recipient přijímá.¹⁰

Z hlediska širokého zásahu publika označujeme tuto skupinu médií za média hromadná, které v institucionalizované podobě produkují a šíří veřejně dostupná sdělení velkému množství příjemců.¹¹ Hlavními funkcemi těchto médií jsou informovat, zabavit, vzdělávat a socializovat publikum na základě získávání, produkování, interpretování a šíření zpráv a informací. Mezi hromadná média je řazen nejprve periodický tisk, později se přidalo

⁷ MUSIL, J. *Sociální a mediální komunikace*, 1. vyd. Praha: Universita Jana Amose Komenského, 2010, s. 19. ISBN 978-80-7452-002-0.

⁸ PROKŮPEK, V. *Václav Prokůpek blogger* [online]. 4.11. 2012 [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <http://vaclavprokupek.pise.cz/33-medialni-komunikace.html>

⁹ MUSIL, J. *Sociální a mediální komunikace*, 1. vyd. Praha: Universita Jana Amose Komenského, 2010, s. 43. ISBN 978-80-7452-002-0.

¹⁰ MUSIL, J. *Sociální a mediální komunikace*, 1. vyd. Praha: Universita Jana Amose Komenského, 2010, s. 45. ISBN 978-80-7452-002-0.

¹¹ JIRÁK, J. *Komunikace masová*. In: REIFOVÁ, I.; a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004, s. 100. ISBN 80-7178-926-7.

rozhlasové vysílání a televizní vysílání a nyní sem patří i internet včetně sociálních sítí.
Hromadná média jsou nástrojem nepřímé komunikace.

2. Sociální sítě

Sociální sítě jsou internetové služby, které začaly vznikat na počátku 21. století. Jedná se o webové aplikace, které slouží ke sdělování, přijímání a výměně informací mezi lidmi. Sociální sítě umožňují svým členům vytvářet veřejné, uzavřené, soukromé i firemní profily, prezentace, diskuzní fóra a nabízí prostor pro sdílení fotografií, videí, obsahu a dalších aktivit.¹²

Sociální sítě se používají především pro komunikaci a sebe prezentaci jejich uživatelů, přičemž jednotlivé „profily“ (tedy vytvořené registrace) lze propojovat mezi tzv. „přáteli“ („přítel“ – „friend“ je termín převzatý z nejrozšířenější sociální sítě Facebook), je možné vytvářet různé skupiny a zapojovat se do cizích skupin, přidávat vlastní fotografie, sledovat a komentovat fotografie přátel a vyměňovat si zprávy prostřednictvím zabudovaného „messengeru“, tedy programu za tímto účelem vzniklým.¹³

Sociální síť má dnes v sociologii dva významy. Jednak tradiční, který je spojen s pohledem sociální antropologie na malá tzv. preliterární společenství (dříve se mluvilo nekorektně o „primitivních“ společenstvích), v nichž se zjistilo, že role vzájemných vztahů, která tvoří síť, je mimořádná. Druhý, soudobý význam, je vázán na teorii informační společnosti, v níž jsme vzájemně propojeni informačními sítěmi, které zastupují a někdy zcela nahrazují přímé (tzv. face-to-face), bezprostřední a emocionálně zaujaté vztahy.¹⁴

Sociální sítě umožňují lidem komunikovat mezi sebou, sdílet nejrůznější informace, videa nebo fotografie, vést diskuze či ankety, a to vše za účelem zábavy, vzdělání nebo také za účelem marketingovým nebo-li reklamním. Mluvíme o komunikaci mezi dvěma nebo více aktéry. Za neznámější, nejpoblárnější a nejvyužívanější sociální síť považujeme Facebook. Facebook je využíván dospělými, dětmi i mládeží.

Sociální sítě umožňují nepřímou komunikaci mezi lidmi. Ve velké míře nahrazují komunikaci přes e-mail, SMS nebo dokonce i dopisy. Komunikace přes internet se stává stále více oblíbenou. Vzhledem k tomu, že sociální sítě jsou stále aktuální, mají uživatelé potřebu se nepřetržitě vracet za účelem zjištění nových informací.

¹² KOŽÍŠEK, M. a PÍSECKÝ, V. *Bezpečně na internetu: Průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2016, s. 24. ISBN 978-80-247-5595-3.

¹³ ŠEVČÍKOVÁ, A. *Děti a dospívající online: Vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2014, s. 23. ISBN 978-80-247-5010-1.

¹⁴ PETRUSEK, M. *Základy sociologie*. 1. vyd. Praha: Akademie veřejné správy, 2009, s. 90. ISBN 978-80-87207-02-4.

V dnešní době děti a mládež vyrůstají s internetem a v mnoha případech nerozlišují hranice mezi online a offline světem. Potenciální rizika internetu a chování na sociálních sítích jsou představena níže.

2.1 Historie internetu

Internet je celosvětový systém, který je navzájem propojen počítačovými sítěmi. Internet provozuje služby, jako jsou například www stránky či e-maily. Služby zajišťují počítačové programy, tyto programy mezi sebou komunikují za pomoci protokolů. Internet nám umožňuje předávání informací, a to během několika sekund.

Na počátku 60. let se v USA začaly objevovat první návrhy na vytvoření sítě, která by navzájem propojovala ostatní počítače. Ze začátku šlo hlavně o nejdůležitější počítače jako jsou vojenské, vládní a vědecké či výzkumné. V roce 1968 se zrodil Arpanet, jednalo se o pokusnou počítačovou síť. Z počátku byla síť tvořena pouze 4 počítači. V tehdejší době se Arpanet rozdělil na dvě sítě, a to na Arpanet a Milnet, který sloužil pouze jako armádní síť. Následně v roce 1981 přibyla nová síť Bitnet, která sloužila k propojení vysokých škol. Roku 1986 byla vytvořena síť zvaná NSFNET, jež měla sloužit k propojení 5 počítačů. Tato síť však byla natolik úspěšná, že v roce 1990 zanikl Arpanet a nahradil ho právě NFSNET. S rokem 1991 přichází nově vytvořená síť NREN. Vznik dnešního internetu se datuje do roku 1993, kdy vznikl nový způsob výměny informací známý jako www.¹⁵

2.2 Historie sociálních sítí

Pojem sociální síť se samozřejmě neobjevil až s příchodem internetových stránek typu Facebook, Twitter apod. Poprvé ho užil již profesor londýnské ekonomické univerzity J. A. Barnes v roce 1954. Ten studoval sociální vazby mezi rybáři v norské vesnici a jeho závěrem bylo, že celou společnost můžeme definovat jako množinu bodů, z nichž některé jsou propojeny linkami (vazby – vztahy). Tato množina pak utváří celkovou síť vztahů – SOCIÁLNÍ SÍŤ. V pozdější době sociologové definici tohoto pojmu upravili. V dnešním výkladu tedy znamená SOCIÁLNÍ SÍŤ navzájem se ovlivňující, propojenou skupinu lidí

¹⁵ IREFERATY.CZ. *Historie internetu* [online]. 29. 11. 2009 [cit. 2020-12-14] Dostupné z: <https://ireferaty.cz/300/5511/Historie-internetu>

nejen pomocí rodinných vztahů a přátelství, ale také společných zájmů, rodinné, rasové či náboženské příslušnosti.¹⁶

Za první sociální síť je považován projekt Sixdegrees. Tento projekt byl spuštěn v roce 1997.¹⁷ Uživatelé na této stránce měli možnost vytvořit si osobní profil a následně si přidat seznam přátel, s kterými mohli vést online chat. Avšak v roce 2001 byla tato služba ukončena, z důvodu finanční neúnosnosti. „*Při pohledu zpět, vím, že SixDegrees prostě předběhl svou dobu.*“ (A. Weinreich, *osobní komunikace*, 11. července 2001).

V roce 2002 vznikla dosud existující sociální síť s názvem Friendster, kterou založil Jonathan Abramsem. Hlavním cílem či myšlenkou Friendster bylo seznamování a navazování kontaktů. V současné době se už nejedná o seznamovací server, nýbrž o web, zaměřující se na sdružení hráčů počítačových her.

Dalším předchůdcem novodobých sociálních sítí je MySpace, který byl spuštěn v roce 2003. Síť vytvořili zaměstnanci firmy eUniverse. MySpace umožňoval uživateli kromě klasických funkcí také grafickou úpravu profilu, mimo to byl obohacen také o možnost přidávání audionahrávek a fotografií. Tato sociální síť existuje dodnes, avšak její návštěvnost není tak velká, jako na jejím začátku, a to hlavně kvůli Facebooku.

V roce 2004 vzniká Facebook, který vytvořil Mark Zuckerberg a jeho kolegové. Nejprve sloužil jako školní ročenka studentů Harvardu, postupem času se rozšířil i na další školy a v roce 2006 se otevřel pro širokou veřejnost.

V roce 2006 došlo k nástupu další globální sociální sítě – Twitteru, které měl sloužit ke sdílení informací a myšlenek. Od počátku je Twitter největším konkurentem Facebooku.

Roku 2010 byl představen Instagram, který se v současnosti těší čím dál větší oblibě. Cílem této aplikace bylo sdílení fotografií s ostatními uživateli. Postupem času se Instagram modernizuje a nabízí uživatelům nové možnosti.

¹⁶ OBJEVIT.CZ. *Sociální sítě a jejich vývoj – pohled do historie* [online]. 5.3. 2013 [cit. 2020-12-15] Dostupné z: <https://www.objevit.cz/socialni-site-vyvoj-pohled-do-historie-t22280>

¹⁷ CZ.NIC. *Sociální sítě* [online]. [cit. 2020-12-15] Dostupné z: <https://www.jaknainternat.cz/page/1751/socialni-site/>

Google v roce 2011 představil svou vlastní sociální síť pod názvem Google+, jenž už po měsíci zaznamenal 25 milionů uživatelů. Avšak tato slibná čísla nezaručila Googlu úspěch, protože právě podle společnosti samotné nebyl Google+ „moc sociální“.¹⁸

2.3 Nejpoužívanější sociální sítě

Sociálních sítí se postupně vyvinulo velké množství. Každá má své specifické vlastnosti z pohledu geografie, jazyka, zaměření na určité spektrum uživatelů, preferované komunikační prostředky a nástroje (text, obrázky, animace, videa atd.) a také obsahové zaměření či míru otevřenosti vůči novým uživatelům. Společným jmenovatelem je však umožnit sdílení specifického obsahu mezi uživateli. Následující kapitoly nabízejí přehled nejvyužívanějších sociálních sítí v evropském kontextu; nereflektují tedy např. sociální sítě v Asii, Rusku či na americkém kontinentu, které jsou lokálně také mimořádně rozšířené.

2.3.1 Facebook

Mezi nejznámější sociální síť patří Facebook. Facebook byl spuštěn 4. února roku 2004, jeho zakladatelem je Mark Zuckerberg. Jedná se o internetový systém, který slouží primárně k online komunikaci mezi uživateli, zábavě a sdílení „příspěvků“ jako fotky, videa, myšlenky a další. Je jednou z největších sociálních sítí na světě. Facebook je místo, kde se zaručeně pohybuje nejvíce dětí a mladistvých. Podle Daniela Dočekala a Lenky Eckertové, autorů knihy *Bezpečnost dětí na internetu*, používá v Česku Facebook 3,8 milionů lidí, z čehož 670 tisíc uživatelů tvoří děti a mládež do 18 let.¹⁹ Na Facebook se mohou registrovat uživatelé starší 13 let, nicméně tato síť není natolik zabezpečená, tudíž dítěti mladšímu 13 let stačí změnit rok svého narození při registraci a může tuto síť také používat.²⁰

2.3.2 Instagram

Další populární sociální síť je Instagram. Aplikace byla spuštěna 6. října roku 2010. Původními představiteli byli Kevin Systrom a Mike Krieger, nyní už Instagram spadá pod Facebook. Jedná se o bezplatnou sociální síť, která uživatelům umožňuje sdílet fotografie a videoklipy. Kromě toho jde sdílet své „příběhy“, což zahrnuje sdílení fotografií, videoklipů či nějakých textů pouze po dobu 24 hodin a následně dochází ke skrytí příspěvku. Kromě sdílení

¹⁸ KVALITNÍ INTERNET. *Než přišel Facebook. Stručný průvodce historií sociálních sítí* [online]. 14.12. 2017 [cit. 2020-12-15] Dostupné z: <https://www.kvalitni-internet.cz/nez-prisel-facebook-strucny-pruvodce-historii-socialnich-siti>

¹⁹ECKERTOVÁ, L. a DOČEKAL, D. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. 1. Vyd. Brno: Computer Press, 2013. ISBN 978-80-251-3804-5.

²⁰ WIKIPEDIE. *Facebook* [online]. 6.2. 2021 [cit. 2020-12-10] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Facebook>

příspěvků mohou uživatelé mezi sebou soukromě chatovat nebo veřejně „srdíčkovat“ a komentovat sdílené fotografie. Vzhledem k propojení s Facebookem může uživatel sdílet příspěvek na obou platformách.²¹

2.3.3 YouTube

YouTube je další velmi oblíbenou sociální sítí mezi dětmi a mladistvými. Jedná se o největší internetový server pro sdílení video souborů. Jeho autory jsou Steve Chen, Chad Hurley a Jawed Karim. YouTube byl poprvé spuštěn 14. února 2005, nyní je jeho vlastníkem Google Inc. Výhodou této aplikace je, že není povinná registrace a využívat ji tedy může každý. Původně byl server určen pro sdílení domácích videí, postupem času ale přibyly hudební videoklipy, TV klipy, trailery k filmům, streamování videoher, filmy, video-blogy a další. Ve chvíli, kdy se člověk na YouTube zaregistruje, stává se uživatelem, a kromě sledování může videa nahrávat, komentovat, hodnotit a sdílet. V říjnu roku 2015 byla spuštěna placená verze YouTube Premium, která umožňuje uživatelům sledovat videa bez reklam a zhlédnout obsah navíc.²²

2.3.4 Twitter

Twitter je poskytovatelem sociální sítě a mikroblogu, který umožňuje svým uživatelům zveřejňovat a číst příspěvky sdílené jinými uživateli. Založení tohoto serveru je datováno na 21. března 2006. Mezi jeho zakladatele patří Jack Dorsey, Noah Glass, Biz Stone a Evan Williams. Příspěvkům na Twitteru se říká tweety (z anglického výrazu „tweet“ – cvrlikat). Jeden tweet může být maximálně 280 znaků dlouhý. Tyto příspěvky se zobrazují na profilu uživatele a na stránkách jeho sledujících. Kromě textových znaků může tweet obsahovat také videa, obrázky nebo odkazy či živé vysílání.²³

2.3.5 TikTok

Tik Tok je mobilní aplikaci, která umožňuje vytvářet krátká videa a následně je sdílet. Byla spuštěna v září roku 2016 a jejím vývojářem je ByteDance. Registrovaný uživatel má možnost upravovat svá videa pomocí filtrů a efektů a následně je sdílet na své „zdi“. TikTok je zaměřený většinou na hudební produkci nebo reprodukci. TikTok je nástupcem sítě Musica.ly, ve své podstatě bylo Musica.ly nahrazeno právě TikTokem. Tato platforma se těší

²¹ WIKIPEDIE. *Instagram* [online]. 24.1. 2021 [cit. 2020-12-10] Dostupné z:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Instagram>

²² WIKIPEDIE. *Youtube* [online]. 5.2. 2021 [cit. 2020-12-10] Dostupné z:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/YouTube>

²³ WIKIPEDIE. *Twitter* [online]. 9.1. 2021 [cit. 2020-12-11] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Twitter>

stále větší oblíbenosti mezi dětmi a mládeží, vyhledávají ji hlavně z důvodů zábavy a inspirace. Jednou z funkcí této sociální sítě jsou tzv. duety – uživatel natočí pouze část videa a pomocí hashtagu #duetwithme propojí své video s dalšími uživateli, kteří se následně postarají o vytvoření druhé části videa. Velkou část na TikToku tvoří různé „memes“ videa, čili jakási parodická videa.²⁴

2.3.6 Badoo

Mezi další populární sociální platformu patří Badoo, komunitní web zaměřený na seznámení mezi uživateli. Jeho platforma je dostupná od roku 2006. Po registraci si uživatel nastaví své preference pro následné seznamování. Většina uživatelů se zaregistruje za účelem nového seznámení, nezávazné komunikace, osobní schůzky či vážného vztahu. Badoo je bezplatná platforma, ovšem uživatel si může i připlatit za tzv. kredity, které jim umožní například být první v sekci „Lidé v okolí“ nebo k získání více „sympatií“, větší návštěvnosti daného profilu, či hlášení toho, že je registrovaný online ostatním uživatelům.²⁵

2.3.7 LinkedIn

LinkedIn je profesní sociální síť určená k prezentaci odborných dovedností a pracovních zkušeností s cílem najít si zaměstnání nebo naopak najít zaměstnance. LinkedIn byl založen 28. prosince 2002, zakladatelem byl Reid Hoffman. Na konci roku 2016 jej koupila společnost Microsoft. LinkedIn poskytuje svým uživatelům (osobám i společnostem) vytvoření svého profilu s cílem vytváření a získávání kontaktů a sdílení svých znalostí a zkušeností. Tento portál je zčásti zdarma, uživatel si může zakoupit i plnou verzi, která umožňuje spoustu doplňků jako například zobrazení profilu ostatními uživateli a další.²⁶

2.3.8 Snapchat

Další z oblíbených sociálních sítí 21. století je Snapchat, který je populární především u mladistvých. Snapchat jako takový je v jádru velice primitivní – uživatel natočí krátké video, popřípadě vyfotí obrázek, může ho obohatit různými smajlíky či texty a sdílí se svými vybranými přáteli na Snapchatu. Tato sociální síť se od Facebooku nebo Instagramu liší způsobem prezentace obsahu. Svůj příspěvek pak musí uživatel časově omezit po dobu, jakou se bude příspěvek přátelům uživatele zobrazovat. V případě fotografie může uživatel nastavit

²⁴ WIKIPEDIE. *TikTok* [online]. 26.12. 2021 [cit. 2020-12-11] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/TikTok>

²⁵ WIKIPEDIE. *Badoo* [online]. 8.5. 2020 [cit. 2020-12-11] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Badoo>

²⁶ WIKIPEDIE. *LinkedIn* [online]. 23.7. 2020 [cit. 2020-12-11] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/LinkedIn>

časové rozmezí od 1 do 10 sekund, maximální délka videa je 10 sekund. Mimo funkce posílání fotek si uživatel s přáteli může chatovat nebo volat. Snapchat je vybaven nejrůznějšími speciálními filtry. Vzhledem k tomu, že se příběh po 24 hodinách smaže, neslouží k uchovávání vzpomínek jako např. Instagram.²⁷

2.3.9 Pinterest

Pinterest je jednou z oblíbených sociálních sítí, která slouží ke vzdělávání, inspiraci nebo pro marketingové účely. Umožňuje uživateli zdarma vytvářet kolekce obrázků či fotografií, které samy vytvoří nebo najdou online. Jde tedy o službu, která umožňuje tzv. bookmarking, tedy „záložkování“; služby tedy primárně slouží k virtuálnímu připínání obrázků na nástěnku. Vytvořenou kolekci mohou procházet ostatní uživatelé, mimo „záložkování“ uživatelé mohou jednotlivé fotky komentovat, „lajkovat“ nebo si je přidávat na svou vlastní nástěnku. Jedná se o sociální síť vzhledem k tomu, že uživatelé mezi sebou mohou interagovat, komunikovat a vytvářet obsah vzájemně. Používání Pinterestu je bezplatné, k využívání sítě stačí pouhá registrace. Pinterest je dostupný i pro firmy, firemní účet funguje stejně jako osobní, avšak je určen pro komerční využití, a liší se i v podmínkách užívání.²⁸

2.3.10 WhatsApp

WhatsApp jedná se o multiplatformní aplikaci, která slouží ke komunikaci s ostatními uživateli za pomoci internetu. WhatsApp umožňuje volání a videohovory, zasílání zpráv, obrázků, videosouborů a audio-souborů. Mimo to uživatelé mohou sdílet ostatním svou polohu na mapě a zakládat skupinové chaty. Založen byl v roce 2009, zakladateli Brianem Actonem a Janem Koumem. V roce 2014 byla společnost WhatsApp Inc. koupena Facebookem. WhatsApp je celosvětová aplikace, která je zdarma ke stažení pro iPhone, Android i BlackBerry. Při instalaci aplikace musí uživatel uvést své telefonní číslo, telefon synchronizuje veškeré kontakty z telefonního seznamu, při tomto kroku aplikace zjistí všechny majitele telefonních čísel, kteří také využívají tuto aplikaci a zařadí je do telefonního seznamu aplikace. Podmínkou k využití této aplikace je přístup k internetu. Nyní je možné připojit se na WhatsApp i přes webový prohlížeč.²⁹

²⁷ WIKIPEDIE. *Snapchat* [online]. 7.2. 2021 [cit. 2020-12-11] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Snapchat>

²⁸ WIKIPEDIE. *Pinterest* [online]. 14.7. 2020 [cit. 2020-12-11] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Pinterest>

²⁹ WIKIPEDIE. *WhatsApp* [online]. 1.2. 2021 [cit. 2020-02-12] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/WhatsApp>

2.3.11 Discord

Discord je komunikační platforma pro komunity. Vývojářem Discordu je nyní Discord Inc. Původně jim byl Hammer And Chisel, Prvotní koncept pocházel od Jasona Citrona. První spuštění bylo 6. března roku 2015. Nabízí podporu botů pro hudbu, správu práv a jiné záležitosti. Uživatel ho může používat na systémech Windows, MacOS, iOS, Linux a na webových prohlížečích. Lze jej použít k přímé konverzaci mezi registrovaným, možnost založení, či připojení k serveru. Servery jsou soukromé, přičemž je možné vytvořit tzv. pozvánku a pomocí této pozvánky neboli odkazu se uživatel automaticky registruje jako člen. Discord byl v roce 2020 změněn platformy pro hráče na platformu pro komunity.³⁰

2.3.12 Skype

Skype peer-to-peer (typ počítačových sítí, sloužící ke komunikaci) program, umožňující telefonování přes internet, videohovory, posílání zpráv, obrázků a jiných souborů. Tvůrci Skype jsou Niklas Zennström a Janus Friis. Na trhu se objevil v srpnu 2003. Komunikace probíhá decentralizovaně přes různé počítače zapojené v síti Skype, centrální server pak ověřuje pouze veřejný klíč uživatele při přihlášení do sítě. Skype obsahuje následující služby telefonování v rámci sítě Skype, které je zdarma. Instant messaging, což je posílání zpráv a souboru mezi uživateli také zdarma. Skype Video Calling je videokonference mezi uživateli, tato služba je také zdarma. SkypeOut je placená služba pro telefonování do tradičních telefonních sítí. SkypeIn také placená služba, kdy je uživateli přiděleno telefonní číslo, na které je možné se dovolat z tradičních telefonních sítí. VoiceMail poskytuje funkčnost hlasové schránky, je zpoplatněná služba. Skype SMS placená služba umožňující posílání zpráv na mobilní telefony. Call forwarding je placená služba, která umožňuje přeměrování hovorů, když není uživatel online a poslední službou je služba Skype Extras, která obsahuje doplňkové programy jako hry, nahrávání hovorů, sdílení pracovní plochy a další služby, za některé z těchto služeb jsou účtovány poplatky.³¹

2.4 Vlivy sociálních sítí

Stejně jako ostatní nová média, především hromadná elektronická média, také sociální sítě se podílejí na změnách kulturního a společenského prostředí a v různé míře mohou ovlivňovat

³⁰ WIKIPEDIE. *Discord (software)* [online]. 27.1. 2021 [cit. 2020-02-12] Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Discord_\(software\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Discord_(software))

³¹ WIKIPEDIE. *Skype* [online]. 30.10. 2020 [cit. 2020-02-12] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Skype>

chování různých sociálních skupin i jednotlivých uživatelů. Je to dáno jejich mnohdy globální dostupností, demokratičností a rychlostí šíření obsahu.³²

Vliv sociálních sítí můžeme vidět nejen na vysokých počtech jejich uživatelů, ale stále zřetelněji i v konkrétních situacích, které hýbou celosvětovým děním. Příkladem může být využívání twitterového účtu amerického prezidenta Trumpa (včetně diskutovaného vlivu na americké volby nebo kontroverzní zablokování prezidentova účtu), využívání sociálních sítí ke svolávání protivládních demonstrací různě po světě či jak například síť LinkedIn proměňuje profesní a kariérní život lidí po celém světě.

Stejně tak sociální sítě ovlivňují životy miliard jednotlivců po celém světě v osobní rovině. V tomto směru záleží jen na uživateli, jak se rozhodne je využít. Jak už jsem párkrát zmínila, sociální sítě mají jeden významný rys, a to ten, že odvádějí uživatele od reálného života a vtahují ho do virtuální reality, která reálný život reprezentuje jen určitým způsobem. Virtuální realita není skutečná, protože sociální sítě nám na základě svých algoritmů a uživatelského chování zobrazují především to, co předpokládají, že vidět chceme.

Čím více času uživatelé tráví ve virtuálním světě, tím méně ho tráví v čase reálném. Na internetu je jednodušší navázat nové vztahy, a právě proto se mladí lidé a děti zdržují na sociálních sítích, kde pro mnohé z nich může být navázání nových vztahů jednodušší než si hledat přátele v reálném životě.

Dalším neopomenutelným faktorem sociálních sítí a internetu celkově je vznik a šíření obrovského množství informací a jejich snadná dostupnost. Tento enormní nárůst informací a zpráv všeho druhu má za následek stav, který mnozí odborníci nazývají informační přetížení, kdy uživatelé ztrácí schopnost orientovat se v zahlceném mediálním prostředí a kriticky přijímat informace.³³ Pasivita publika pak představuje ideální prostředí pro vznik a šíření dezinformací, fake news, hoaxu a jiných zmanipulovaných zpráv.³⁴

³² MRKVIČKA, T. *Média nová*. In: REIFOVÁ, I.; a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004, s. 134. ISBN 80-7178-926-7.

³³ MCQUAIL, Denis. *Žurnalistika a společnost*. Praha: Karolinum, 2016. s. 212. ISBN 978-80-246-3093-9.

³⁴ GREGOR, M. a VEJVODOVÁ, P. *Nejlepší kniha o Fake news, dezinformacích a manipulacích!!!*. Brno: CPRESS, 2018. s. 120. ISBN 978-80-264-1805-4.

2.5 Psychologické aspekty

Virtuální svět do jisté míry kopíruje svět reálný a velká část uživatelů mnohdy není schopna tyto dva světy dostatečně odlišovat. Existuje však celá řada rozdílů a odlišností, které je třeba při internetové komunikaci brát v potaz.

Michaela Vlasáková na základě klasifikací odlišností mezi virtuální a reálnou komunikací dle Sulera a Šmahela představuje nejdůležitější aspekty, jimiž u jednotlivce jsou:³⁵

- omezené smyslové vnímání (ochuzení o většinu smyslových projevů, komunikace se většinou omezuje na verbální komunikaci, případně audiovizuální přenos),
- překračování geografických hranic (možnost komunikovat s uživateli z různých geografických prostorů),
- časová pružnost (možnost reagovat na komunikaci s časovým zpožděním),
- nepřetržitý záznam (možnost uchovávat záznamy pořízené v digitálním prostředí prostřednictvím online kanálů; může vést v nedůvěru a neochotu informace sdělovat, potažmo zkreslovat informace),
- rovnoprávné postavení (možnost svobodného vyjádření nezávisle na postavení uživatele v reálném životě, demokratizace digitálního prostředí)
- přístup k mnoha vztahům (možnost navázat kontakt s velkým množstvím lidí za relativně krátký čas),
- „zkušenost černé díry“ (poruchovost přenosu a její vliv na celkové vnímání komunikace, jež může vyústit v nepochopení či ztrátu sdělení),
- pozměněné vztahy vědomí (souvisí zejména s počítačovými hrami, kdy uživatel zažívá pocity, k nimž nemá v reálném životě běžně přístup; může vyústit v závislost),

³⁵ VLASÁKOVÁ, M. *Psychologické aspekty komunikace v prostředí internetu*. Praha, 2014. 25-34 s. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra psychologie. Vedoucí práce PhDr. Hedvika Boukalová, Ph.D.

- proměnlivá identita a anonymita (znesnadnění či nemožnost ověření totožnosti komunikačního partnera),
- sebepojetí (uživatel při virtuální komunikaci více zaměřen sám na sebe, má tendenci svěřovat citlivější informace než při přímé komunikaci),
- disinhibiční efekt (sklony a tendence komunikovat bez zábrán a bez ostychu),
- virtuální identita (možnost vystupovat ve virtuálním prostředí pod jinou identitou, potažmo reprezentace prostřednictvím různých identit – jinak uživatel vystupuje na Facebooku a jinak na LinkedInu)

Na základě výše představených psychologických aspektů internetového prostředí lze shrnout, že zásadním rozdílem mezi reálným a virtuálním světem je vnímání času a prostoru – v kyberprostoru dochází jednak ke stírání geografických hranic a vzdáleností a jednak k časové flexibilitě, které nejsou v případě přímé komunikace možné. Určitými pozitivy internetové komunikace je rovnoprávné postavení jednotlivých uživatelů a možnost navázat kontakt v podstatě s kýmkoli na světě.

Na druhé straně však existuje i celá řada potenciálních rizik, a to především omezení vnímání především na verbální složku komunikace a zejména pak anonymita prostředí. Těmto rizikům se podrobněji věnují následující podkapitoly a praktická část práce.

2.6 Přínosy sociálních sítí

Ačkoli v souvislosti se sociálními sítěmi a internetem celkově se odborná literatura věnuje spíše negativním dopadům na jedince i společnost, pochopitelně existuje i celá řada pozitivních aspektů, která tato nová média přinášejí. Některé z nich jsem zmínila již v předchozí kapitole.

Jednou z nejvýznamnějších výhod sociálních sítí je propojení světa a stírání geografických hranic a komunikačních bariér. Díky internetu máme možnost navázat kontakt v podstatě s kýmkoli kdekoli na světě a komunikovat s ním v reálném čase. Zároveň nám umožňuje uchovávat kontakty s našimi přáteli a blízkými z reálného života. Kromě toho má uživatel přístup k enormnímu množství informací z celého světa.

Dalším pozitivem je rovnoprávnost na sociálních sítích a v podstatě neexistující diskriminace. Ve virtuálním prostředí neexistuje hierarchie a uživatelé tak mají možnost

komunikovat a svobodně se vyjadřovat nezávisle na svém postavení v reálném životě. Díky tomu se mimo jiné prohlubuje svoboda projevu a dochází tak ke změně postavení tradičních médií a demokratizaci mediálního prostoru. Ten podle Denise McQuaila spočívá ve vzestupu tzv. prozumentské či produživatelské role publika (z anglických slov producent a konzument, respektive producent a uživatel), kdy dříve pasivní příjemci mediálních obsahů nyní mohou sami aktivně vytvářet své vlastní obsahy.³⁶ Karol Jakubowicz tento trend popisuje jako „*zrušení bariéry mezi médiem/komunikátorem a jeho příjemci a jednosměrné sdělování obsahu je změněno ve prospěch dialogu a rozhovoru. Součástí tohoto procesu musí být také demokratizace samotných mediálních organizací a jejich systém řízení, včetně toho, že příjemci budou mít možnost ovlivňovat způsob fungování těchto organizací.*“³⁷

Uživatelé internetu tak mohou jednoduše vytvářet a publikovat své mediální obsahy na blozích či sociálních sítích. Zde se však naráží na problém nadprodukce obsahu, který může vést k výše zmíněnému informačnímu přehlcení, kdy uživatel není schopen se orientovat a správně vyhodnocovat informace, na které v prostředí internetu naráží. To pak může představovat problém a uživatelé mohou snáze podléhat lživým zprávám, dezinformacím či fake news.³⁸

2.7 Rizika na sociálních sítích

David Šmahel připomíná, že internet je charakteristický právě tím, že se jedná o „prostředí bez zábran“. Na internetu mají totiž uživatelé méně zábran než v reálném prostředí, a to kvůli již zmíněné anonymitě. Anonymita je utajení totožnosti, ať už osoby nebo instituce. Pro dosažení dokonalé sociální anonymity je zapotřebí, aby uživatel o sobě nedal znát žádnou ze svých identifikačních informací. V tomto prostředí také uživatelům méně zaleží na mínění druhých.³⁹

Sociální sítě tak lidem přinášejí kromě řady pozitiv i mnohá nebezpečí a rizika. Mezi největší patří fakt, že nikdy nemůžeme s úplnou jistotou vědět, kdo s námi na druhé straně komunikuje. Na sociálních sítích je díky tomu snadné, aby se k nám někteří lidé dostali blíže, než bychom si přáli nebo v běžné realitě připustili. Je proto důležité dát si pozor na to, jaké

³⁶ MCQUAIL, D. *Žurnalistika a společnost*. Praha: Karolinum, 2016. s. 192. ISBN 978-80-2463093-9

³⁷ JAKUBOWICZ, Karol. *Média a demokracie v 21. století: hledání nových modelů*. Brno: Masarykova univerzita, 2017. s. 150. ISBN 978-80-210-8449-0

³⁸ VORÁČEK, Michal. *Komparace českých a zahraničních dezinformačních webů*. Praha, 2018. s. 71.

Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce Mgr. Roman Hájek.

³⁹ ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet: Děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha: Triton, 2012, s. 13. ISBN 978-80-725-4360-1.

informace o sobě na sociálních sítích vyplňujeme, mimo to je i důležité dbát na to, co publikujeme a posíláme svým přátelům. Provozovatelé internetových služeb nemají mnoho nástrojů, jak ověřit pravost informací, které na ně uživatelé vkládají. Při registraci je sice pravost údajů zpravidla požadována a ověřována, ale jejich vymahatelnost je téměř nulová.⁴⁰

2.7.1 Kyberšikana

Cílem kyberšikany je někomu ublížit nebo ho zesměšnit za použití elektronických prostředků. Je to úmyslné, nepřátelské chování, které se obvykle opakuje. Jednotlivec nebo skupina útočníků ubližuje takovým způsobem, že se oběť nemůže účinně bránit.⁴¹ Tento název slova byl odvozen z anglického překladu cyberbullying. Kyberšikana je svým způsobem stejná jako šikana, liší se v tom, že se odehrává nejčastěji prostřednictvím elektronických médií na místech, jako jsou sociální sítě, e-mail či SMS, na různých blogových platformách, v online herním světě nebo i přes webové stránky.

Na internetu se tento způsob psychického ublížení může vyskatovat ve formě zastrasování, posmívání, posílání nevhodných či nenávistných zpráv, šíření videí, fotografií či audionahrávek, mimo to sem patří i ukradení identity či vydírání. Ke kyberšikaně dochází právě i v souvislosti s anonymitou, kterou mu sociální síť poskytuje. Pro mnohé útočníky je pocit určité anonymity spouštěcím faktorem. Falešný pocit bezpečí, pokud se schová za přezdívku (*nick*), předplacenou SMS kartu, e-mailový účet, mohou navíc v útočnickovi posílit odvahu k využití nových forem, metod a četnosti agrese.⁴²

Uživatel se před kyberšikanou může bránit tím, že nebude přehnaně důvěřivý – nikdy si totiž nelze být jistý, kdo skutečně sedí na druhé straně konverzace. Je tedy žádoucí vyvarovat se sdělování důvěryhodných a citlivých informací.

Bránit se proti kyberšikaně může dotyčný tak, že aktérovi zablokuje přístup ke svému profilu, ukončí s aktérem komunikaci, může se pokusit útočníka odhalit neboli identifikovat. Podstatnou věcí je uchovat si důkazy pro vyšetřování a oznámit kyberšikanu, ať už někomu dospělému nebo přímo na policii, popřípadě nahlášení na technickou podporu služeb.

⁴⁰ KOŽÍŠEK, M. a PÍSECKÝ, V. *Bezpečně na internetu: Průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2016, s. 27. ISBN 978-80-247-5595-3.

⁴¹ ROGERS V. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Praha: Portál, 2012, s. . ISBN 978-80-7367-984-2.

⁴² KOŽÍŠEK, M. a PÍSECKÝ, V. *Bezpečně na internetu: Průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2016, s. 62. ISBN 978-80-247-5595-3.

Kyberšikanou a jejím řešením se zabývají projekty a internetové stránky jako www.e-bezpecni.cz, www.napisnam.cz, www.linkabezpecni.cz, www.dkc.cz a další.

2.7.2 Sexting

Slovo sexting je spojení dvou slov sex a texting, čili sex a textování. Nejčastěji se jedná o posílání textových zpráv, fotografií, videonahrávek nebo audionahrávek s intimní nebo sexuální tematikou. Provozování této aktivity má dvě úrovně. Výměna podobných typů zpráv s vlastním partnerem nebo s neznámými osobami. Obojí může být rizikové, obzvláště pak v druhém případě. Objevují se i případy, kdy jsou tyto materiály zveřejněny partnerem.⁴³ Zprávy se sexuálním podtextem mohou sloužit jako nástroj k vydírání například pro získání dalších podobných materiálů nebo může být tento citlivý obsah rovnou využit tak, že ho dotyčný aktér dá veřejně k nahlédnutí všem ostatním. Kromě těchto rizik existuje i třetí riziko, že pořízený materiál mohou získat hackeři a následně jej zneužít. Uživatel si při sdílení intimního obsahu musí uvědomit, že vždy může dojít k jeho zneužití.

Sexting u mladistvých objevuje čím dál častěji. Jednou z aplikací, která tuto komunikaci, ač neúmyslně, podporuje, je Snapchat. Avšak sexting probíhá na všech sociálních sítích. V dnešní době, kdy v sextingu figurují nezletilé a mladistvé osoby, může být tento čin kvalifikován jako trestný čin podle zákona číslo 40/2009 Sb., trestní zákoník: § 192 *Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií* nebo § 193 *Zneužití dítěte k výrobě pornografie*.

Kožíšek a Písecký upozorňují, že při sextingu by nemělo docházet k takovému jednání, na jehož základě by byla možné identifikovat totožnost uživatele.⁴⁴ V případě úniku dat je pak třeba situaci řešit okamžitě kontaktováním správce stránek s požadavkem o smazání citlivého obsahu, rovněž je možné pokusit se požádat člověka, který citlivá data publikoval, o smazání příspěvku. Doporučuje se také zálohování celé konverzace s aktérem pro případné důkazy. Existují rovněž internetové či telefonní projekty, kam se může poškozený obrátit. Mezi takovéto projekty patří například Linka bezpečí, poradna Napiš nám, E-bezpečí a další.

⁴³ KOŽÍŠEK, M. a PÍSECKÝ, V. *Bezpečně na internetu: Průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2016, s. 83. ISBN 978-80-247-5595-3.

⁴⁴ KOŽÍŠEK, M. a PÍSECKÝ, V. *Bezpečně na internetu: Průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2016, s. 91. ISBN 978-80-247-5595-3.

2.7.3 Kybergrooming

Tento pojem lze vysvětlit jako psychologickou manipulaci dítěte dospělým člověkem za pomoci komunikační technologie. Cílem kybergroomingu je získat důvěru dítěte a vylákat jej na osobní schůzku za účelem sexuálního či jiného zneužití.

Typickou obětí kybergroomingu jsou děti ve věku od 11 do 17 let, ve většině případů se jedná hlavně o dívky. O kybergroomingu a sextingu pojednává i český film od režisérů Víta Klusáka a Barbory Chalupové s názvem V Síti.

První fází kybergroomingu je vzbuzení důvěry oběti. Útočník ji může získat tím, že se staví do role osoby, která dítěti rozumí, má stejné problémy nebo zájmy. Pokud útočník osloví oběť, bývá to zpravidla díky údajům, které má uvedeny na internetu.⁴⁵

Kybergroomer si nejprve vyhlídne svou oběť, následně si u ní snaží vybudovat důvěru, poté se pokouší o izolaci od okolí, přichází podplacení dárky nebo penězi za účelem vybudování přátelského vztahu. Agresor se snaží získat od oběti intimní nebo nebezpečný materiál, aby ji mohl následně vydírat. Oběť získá na agresorovi emocionální závislost, ten toho může využít a pokusit se oběť vylákat na osobní schůzku. V případě, že se oběť s agresorem setká, může následovat obtěžování či zneužití oběti.

Útočníci mají většinou několik identit, některé využívají i k tomu, aby křížem potvrdili pravost jiného profilu formou ověřovací funkce „*zeptej se, že mě zná.*“ Mnohdy mají svoje další účty v přátelích a snaží se působit dojmem, že spolu chodí do třídy, na kroužek apod. a potvrzují to statusy typu: „*Dneska super odpoledne s moji nej kamaradkou.*“ Profily vytvářejí tak, aby vzbudili zájem, vkládají na ně obsáhlé informace a fotografie. Potenciální oběť tak může snadněji podlehnout než v případě prázdného profilu.⁴⁶

Kybergroomingu lze předejít tím, že útočnickovi uživatel neposkytne žádné citlivé informace. Rodiče tomu mohou předejít tím, že kontrolují činnost svých dětí na internetu.

2.7.4 Phishing

Jedná se o formu útoku za účelem provedení určité akce nebo získání určité informace, kdy se aktér vydává za důvěryhodnou autoritu a jeho cílem je získat citlivá data oběti. Nejčastějším

⁴⁵ KOŽÍŠEK, M. a PÍSECKÝ, V. *Bezpečně na internetu: Průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2016, s. 72. ISBN 978-80-247-5595-3.

⁴⁶ KOŽÍŠEK, M. a PÍSECKÝ, V. *Bezpečně na internetu: Průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2016, s. 73. ISBN 978-80-247-5595-3.

způsobem phishingu je pokus o získání citlivých informací finančního charakteru za pomoci podvodného e-mailu, který obvykle obsahuje formulář pro zadání informací z kreditní karty. Při následování a splnění pokynů může útočník snadno proniknout k citlivým informacím oběti.

Ve většině případů útočník nepřichází do osobního kontaktu s obětí. Útoky obsahují prvky přesvědčování a manipulace a jsou vedeny náhodně nebo cíleně na konkrétní osoby. Sociální inženýři se dokáží poučit ze svých chyb a svoje útoky dokáží neustále vylepšovat a přizpůsobovat prostředí.⁴⁷

Některé internetové prohlížeče mají zabudovaný systém proti phishingu. Uživatel musí kontrolovat názvy domén a ověřit si, jestli používají bezpečnostní HTTPS protokol. U e-mailů pak uživatel musí důsledně kontrolovat odesílatele a připojené soubory.

2.7.5 Kyberstalking

Jedná se o případ stalkingu ve virtuálním světě. Kyberstalkingem se rozumí pronásledování oběti, kdy aktér využívá sociální sítě k opakovanému kontaktování oběti, které se postupně stupňuje. Kyberstalker se snaží u své oběti vyvolat strach tím, že například zahrnuje nepravá obvinění, výhrůžky, krádež identity, sexuální obtěžování či monitorování počítače. Kyberstalking můžeme dělit na přímý a nepřímý. Kyberstalking přímý se odehrává za pomoci telefonů nebo e-mailu, kde aktér odesílá zprávy s nenávislným nebo zastrašovacím obsahem. Nepřímý kyberstalking zahrnuje použití internetu, respektive sociálních sítí, jejichž prostřednictvím oběti vyhrožuje nebo o ní šíří nepravdivé či smyšlené informace. Liší se hlavně v tom, že tyto nepravdivé informace mohou být zveřejněny ostatním uživatelům.

Sklony k nebezpečnému pronásledování mají ve velké míře bývalí partneři, osoby, jejichž city nejsou opětovány, nebo lidé se zájmem o osoby veřejně známé či blízké. V jejich chování jsou patrné známky manipulace, citového vydírání spojeného s velkou četností zpráv, telefonátů a pokusů o setkání pod různými záminkami.⁴⁸

Jednou z možností, jak se proti kyberstalkingu bránit, je, že uživatel vyzve stalkera, aby s tím přestal. Uživatel nesmí přistoupit na návrh osobního setkání. V případě, že se

⁴⁷ KOŽÍŠEK, M. a PÍSECKÝ, V. *Bezpečně na internetu: Průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2016, s. 37. ISBN 978-80-247-5595-3.

⁴⁸ KOŽÍŠEK, M. a PÍSECKÝ, V. *Bezpečně na internetu: Průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2016, s. 96. ISBN 978-80-247-5595-3.

uživatel necítí bezpečně, může požádat blízké o doprovod v případě, že jde mimo domov, možnost obrácení se na odborné organizace, popřípadě na policii, uchování konverzace k případným důkazům, upravení si veřejných informací na profilu.

2.7.6 Hoax

Hoax je jedním z častých jevů na internetu a sociálních sítích. Jedná se o poplašné, podvodné zprávy. Název hoax pochází z angličtiny a označuje podvod, mystifikaci nebo klamavou zprávu. Na sociálních sítích a v e-mailech se nejčastěji jedná o nevyžádanou zprávu nebo sdílený statut právě na sociálních sítích. V těchto zprávách se nejčastěji prosí o pomoc, varuje před nějakým nebezpečím nebo informuje o nějaké pochybné skutečnosti. Cílem těchto zpráv může být pobavení, ale také mohou vést k vytváření záště nebo nenávisti mezi různými uživateli, popřípadě vylákání peněžní částky z osloveného. Z hoaxu se však může stát i poplašná zpráva, která může nabývat povahy trestného činu. V takovémto případě se trestaným nestává jen autor hoaxu, ale i všichni, kdo dále zprávu šířili.⁴⁹

V případě, že uživatel dostane poplašnou či varující zprávu, měl by se ujistit, jestli je opravdu pravdivá, než ji bude dále šířit. Podle serveru HOAX.cz, který se tímto problémem zabývá, lze určit hoax podle výzvy k hromadnému rozeslání: pokud ji zpráva obsahuje, tak se s největší pravděpodobností o hoax jedná. Hoax je typický tím, že se snaží příjemce přesvědčit o důležitosti zprávy, že odesílatel je důvěryhodným zdrojem nebo že informace obsažené ve zprávě jsou tajné či uniklé. Mohou se zde zařadit i zprávy s nepřesným či nejasným obsahem, které zkreslují informace nebo jsou pravdivé jen z části.⁵⁰

2.7.7 Flaming

Název flaming pochází z anglického slova flame (v češtině plamen; hořet). Jedná se o termín, který označuje nepřátelské chování uživatelů na sociálních sítích a internetu. Nepřátelské chování flamera je doprovázeno nejčastěji urážkami, nadávkami, vyhrožováním a podobně. Chování flamera se zpravidla stupňuje, přičemž útočí hlavně na uživatele, s jehož názory nesouhlasí, avšak místo argumentace a pevných dat uživatele pouze uráží, případně mu může i vyhrožovat.⁵¹

⁴⁹ KOŽÍŠEK, M. a PÍSECKÝ, V. *Bezpečně na internetu: Průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2016, s. 164. ISBN 978-80-247-5595-3.

⁵⁰ HOAX, *Co je to hoax* [online]. 2020-2021 [cit. 2021-17-2] Dostupné z: <https://www.hoax.cz/hoax/co-je-to-hoax>

⁵¹ E-BEZPECI, *Co je flaming* [online]. 31.5. 2008 [cit. 2020-17-2] Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/dalsi-temata/38-35>

2.8 Dopady rizik na děti a mladistvé

Společný jmenovatel zmíněných rizik či doslova digitálních patologických jevů je podobný, ať už jde o zesměšnění, ponížení nebo získání citlivých informací, zpravidla pro vlastní potěšení. Oběťmi bývají nejčastěji mladiství, už jen z prostého faktu, že tráví na sociálních sítích více času a jsou aktivnější než dospělí – ale není to žádné pravidlo. Obětí může být snadno i dospělý člověk či senior. Z hlediska pohlaví jsou ve většině případů oběťmi dívky.⁵²

U dětí a mladistvých hraje podstatnou roli také vyšší riziko napadení útočníkem, který předpokládá, že se dítě nemusí být schopno útočnickovi ubránit. Proto je vhodné, aby rodiče dohlíželi na své ratolesti a sledovali, kde se jejich děti na sociálních sítích pohybují, co na nich dělají, s kým si píší, a hlavně jaké informace sdílejí s ostatními uživateli. Nejde o narušování soukromí dítěte, ale je to jen zajišťování bezpečí pro dítě a prevence rizikve formě psychické újmy nebo dokonce i fyzické v případě, že se dítě rozhodne s útočníkem sejit.

Současně dítěti nemusí hrozit jen fyzické napadení od útočníka, může dojít i k sebepoškozování ve chvíli, kdy dítě už neví, co má dělat a jak se nadále bránit. Mladistvý může mít strach z následků, a proto se nemusí chtít svěřit dospělým – i proto je důležité, aby rodiče se svými dětmi komunikovali a snažili se vysvětlit jaké nástrahy ho ve virtuálním světě mohou potkat a jak se v danou chvíli zachovat.

⁵² IDNES.CZ, *Tajemství vašich dětí: pětina dívek poslala intimní fotky cizímu člověku* [online]. 16.12. 2018 [cit. 2020-2-8] Dostupné z: https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/zneuziti-internet-socialni-site-sexting-deti-divky.A181214_445302_hradec-zpravy_the

II. PRAKTICKÁ ČÁST

1. Metodologie

1.1 Cíl výzkumu

V této části práce budou vyhodnoceny výsledky vlastního empirického šetření. Hlavním cílem této bakalářské práce je popis přínosů a rizik komunikace dětí a mládeže na sociálních sítích a vliv této komunikace na studovanou věkovou skupinu.

1.2 Otázky a hypotézy

Za pomoci osmnácti otázek jsem se snažila potvrdit či vyvrátit následující hypotézy:

Hypotéza číslo 1: Většina dětí a mládeže používá alespoň jednu ze sociálních sítí.

Hypotéza číslo 2: Respondenti tráví významnou část svého volného času na sociálních sítích.

Hypotéza číslo 3: Většina dětí a mládeže má povědomí o negativních a pozitivních vlivech sociálních sítí.

Hypotéza číslo 4: Část z respondentů má osobní zkušenosti s riziky plynoucími z používání sociálních sítí.

Hypotéza číslo 5: Nejčastěji děti a mládež využívají sociální sítě za účelem, aby si našly nové kamarády.

Hypotéza číslo 6: Facebook ztrácí u dětí a mladistvých popularitu.

1.3 Metoda výzkumu

Pro zjištění informací ke svému výzkumu vlivu sociálních sítí na děti a mládež jsem použila metodu kvantitativního postupu formou dotazníkového šetření. Dotazník byl vytvořen koncem roku 2020, k respondentům se dostal začátkem ledna roku 2021, kdy měli dotazování necelý měsíc na jeho vyplnění, a 31. 1. 2021 jsem sběr dat ukončila. Dotazník byl vytvořen na webové stránce survio.com a publikován byl prostřednictvím sociálních sítí, oslovením rodičů dětí a mládeže a také oslovením ZŠ Vrchní v Opavě. Cílem respondentů bylo zodpovědět celkem 18 otázek, odpovědi byly formou uzavřených, polouzavřených a otevřených odpovědí.

1.4 Zkoumaný soubor

Oslovených respondentů bylo celkem 292, přičemž 199 respondentů dotazník neotevřelo nebo nedokončilo, 86 dotazovaných dotazník úspěšně dokončilo a 7 účastníků bylo vyřazeno z důvodů neodpovídající věkové kategorie. Průměrná doba odpovídání byla 2 až 5 minut. Příčinou nedokončení dotazníku mohlo být omezení věkové kategorie. Oslovenými byly děti a mládež ve věku od 6 do 15 let.

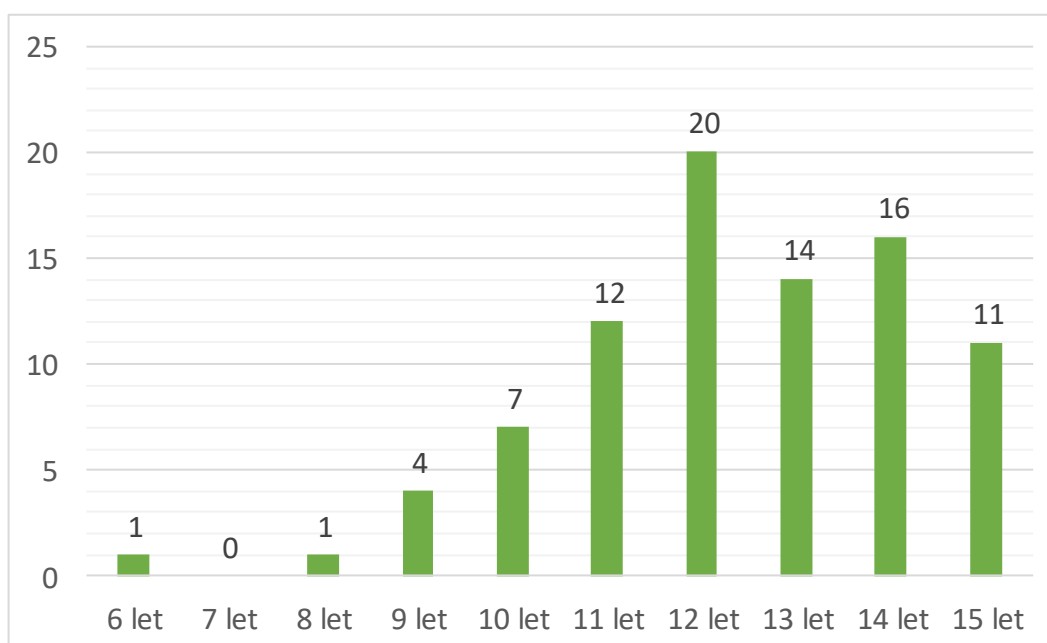
2. Výsledky výzkumu

2.1 Otázka číslo 1: Jakého jste pohlaví?

První otázkou v dotazníku jsem chtěla zjistit, jakého pohlaví respondent je. Otázka byla uzavřená, respondent měl na výběr ze dvou možností, zda je muž či žena. Odpovědí se mi dostalo 86, z čehož bylo 67,4 % (58 respondentů) dívek a 32,6 % (28 respondentů) chlapců. První otázka pro mě nebyla klíčová, ale touto otázkou se mi ukázalo, že dívky jsou ochotnější k vyplnění dotazníků a podělení se o vlastní zkušenosti či postřehy. Otázka nevypovídá, kdo je na sociálních sítích aktivnější, neboť nebyl osloven stejný počet dívek jako chlapců.

2.2 Otázka číslo 2: Kolik Vám je let?

V této otázce bylo mým cílem zjistit, která věková kategorie v rozmezí od 6 do 15 let využívá sociální sítě nejvíce. Na tuto otázku opět odpovědělo 86 respondentů, dětí ve věku 6 let bylo 1,2 % (1 respondent), ve věku 7 let 0 %, ve věku 8 let také 1,2 % (1 respondent), ve věku 9 let 4,7 % (4 respondenti), ve věku 10 let 8,1 % (7 respondentů), ve věku 11 let 14 % (12 respondentů), ve věku 12 let 23,3 % (20 respondentů), ve věku 13 let 16,3 % (14 respondentů), ve věku 14 let 18,6 % (16 respondentů) a ve věku 15 let (11 respondentů) 12,8 %. Z toho vyplývá, že nejčastějšími uživateli sociálních sítí jsou děti ve věkovém rozmezí 12-14 let. Otázka byla pro průzkum důležitá, protože dotazník byl omezen na děti do 15 let.



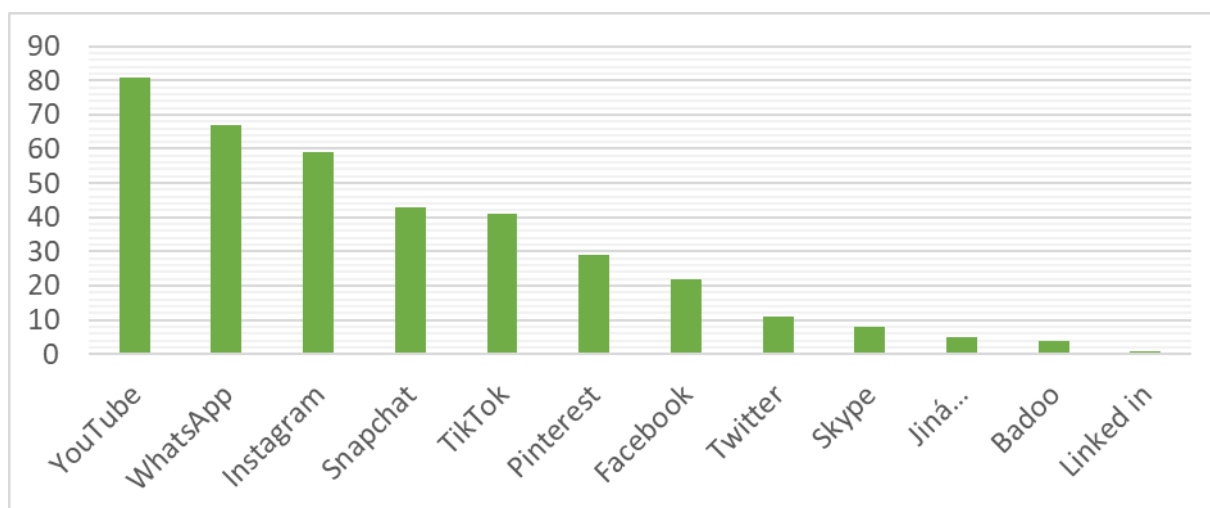
Graf 1: Věk respondentů. Zdroj: vlastní tvorba

2.3 Otázka číslo 3: Navštěvujete některé ze sociálních sítí?

Cílem této otázky bylo zjistit, zda respondenti používají některou ze sociálních sítí. Získaných odpovědí bylo 86 z čehož 86 respondentů odpovědělo ano. Z 86 dětí se nenašel ani jeden respondent, který by neměl některou ze sociálních sítí.

2.4 Otázka číslo 4: Jaké sociální sítě používáte?

Na otázku číslo 4 odpovědělo všech 86 respondentů. Respondenti měli možnost zvolení jedné nebo více odpovědí a mohli vybírat z možností Facebook, Instagram, Skype, Linked in, YouTube, Snapchat, Twitter, TikTok, WhatsApp, Pinterest, Badoo nebo mohli do políčka „jiné“ vepsat další z neuvedených sociálních sítí. Nejvíce dětí využívá YouTube, a to 81 z 86 odpovídajících, což je 24,6 %. Přičemž Facebook, který je obecně jednou z nejpopulárnějších sociálních sítí, využívá pouze 25,5 % (22 dětí). WhatsApp využívá 77,9 % (67 dětí), Instagram 68,6 % (59 dětí), Snapchat 50 % (43 dětí), TikTok 47,7 % (41 dětí), Skype 9,3 % (8 dětí) a Badoo využívá pouhé 4,7 % (4 děti). Nejméně používanou sociální sítí je LinkedIn, používá ji pouze 1 z 86 dotazovaných. Do políčka „jiné“ odpovědělo 5,8 %, což dělá 5 respondentů, do této kolonky vepsali sociální sítě, jako jsou Discord, Viber a Twitch. Všechny odpovědi respondentů jsou vyznačeny v grafu číslo 2 níže uvedeném.

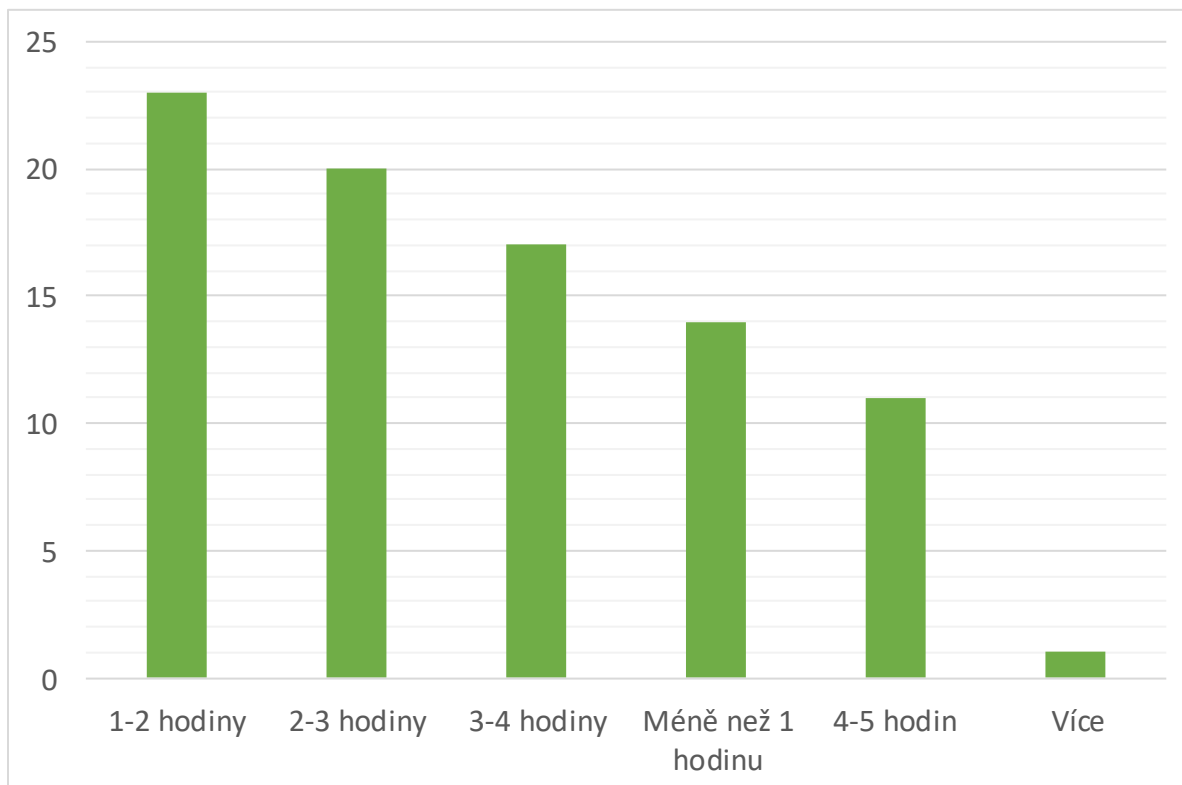


Graf 2: Nejpoužívanější sociální sítě. Zdroj: vlastní tvorba

2.5 Otázka číslo 5: Kolik času trávíte na sociálních sítích?

Cílem otázky číslo 5 bylo, zjistit kolik času stráví denně děti na sociálních sítích. Odpovědi pro tuto otázku bylo získáno 86, přičemž 26,7 % (23 respondentů) je na sociálních sítích denně 1–2 hodiny, 23,3 % (20 respondentů) bývá online 2–3 hodiny denně, 19,8 % (17 respondentů) stráví na sociálních sítích 3–4 hodiny denně, 16,3 % (14 respondentů) je online

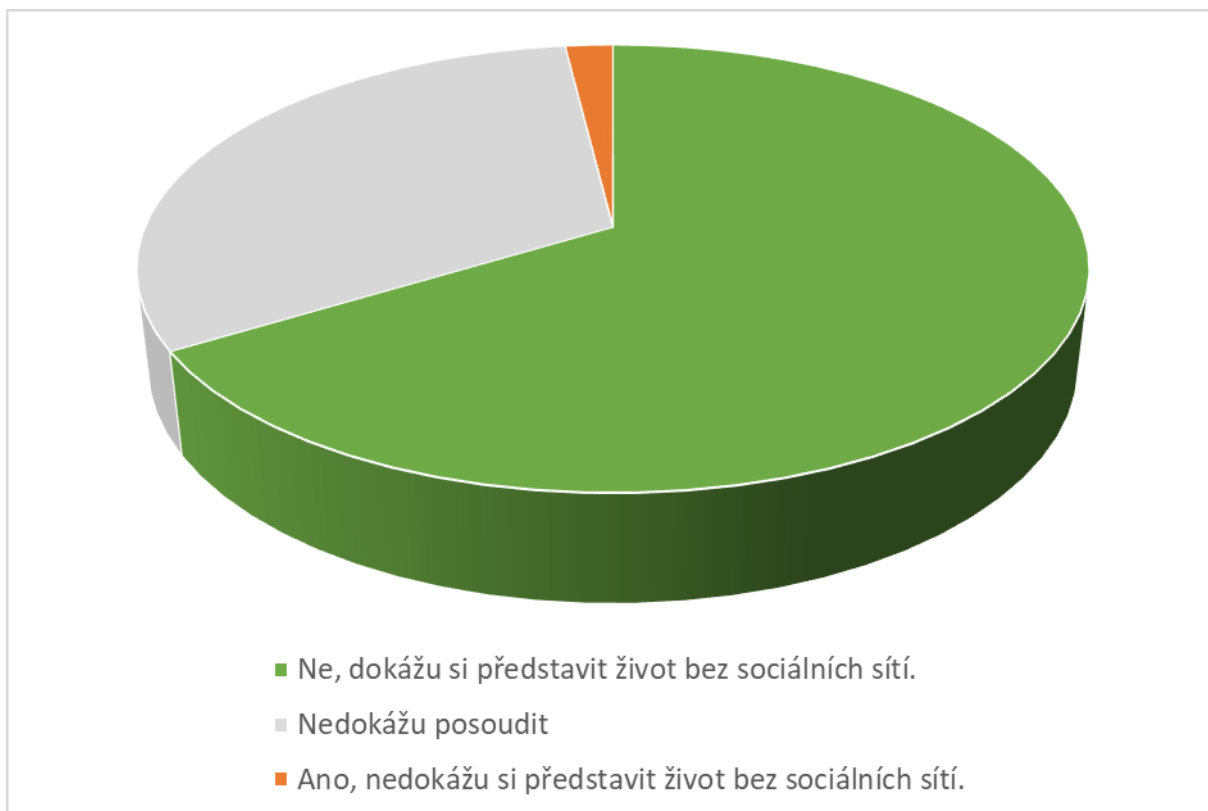
méně než hodinu denně, 4–5 hodin denně stráví na sociálních sítích 12,8 % (11 respondentů) a více hodin než zde bylo uvedeno, je online na sociálních sítích pouze 1,2 % (1 respondent), dotyčný uvedl, že je na sociálních sítích nepřetržitě. Odpovědi jsem uvedla do grafu číslo 3.



Graf 3: Doba strávená na sociálních sítích. Zdroj: vlastní tvorba

2.6 Otázka číslo 6: Myslíte, že jste na sociálních sítích závislí?

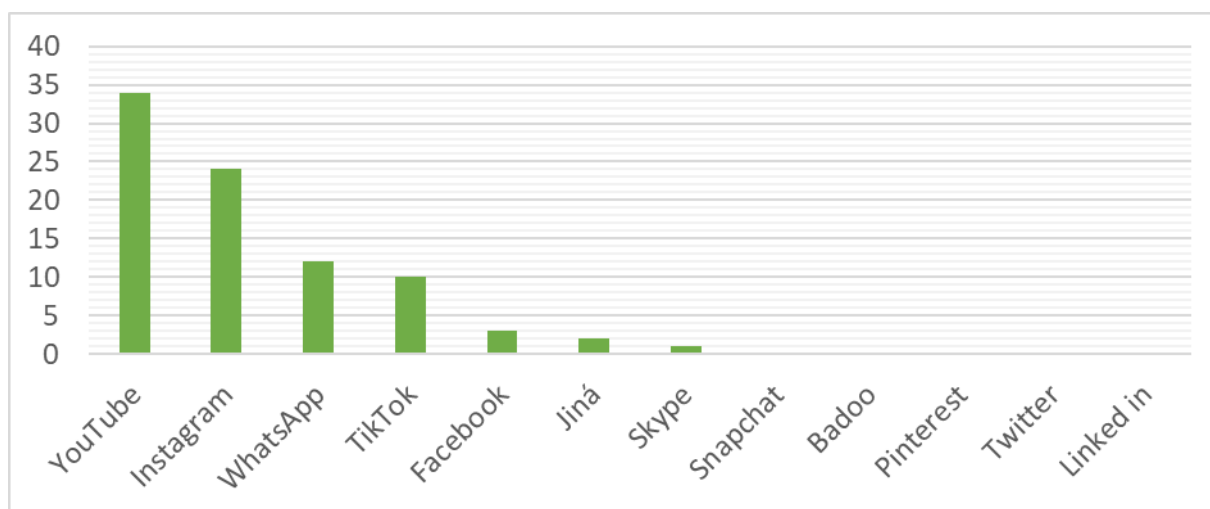
Otázku číslo 6 jsem do svého šetření zavedla z důvodu, jestli sami respondenti dokážou posoudit, zdali jsou na sociálních sítích závislí. Na otázku mi odpovědělo všech 86 respondentů, přičemž 55,8 % (48 respondentů) uvedlo, že závislí nejsou a dokázali by si představit život bez sociálních sítí, 26,7 % (23 respondentů) nedokáže posoudit, zda jsou či nejsou závislí na sociálních sítích a 17,4 % (15 respondentů) přiznalo, že na sociálních sítích jsou závislí a život bez nich si nedokážou představit. Odpovědi jsem zaznamenala do níže uvedeného grafu číslo 4.



Graf 4: Závislost na sociálních sítích. Zdroj: vlastní tvorba

2.7 Otázka číslo 7: Jakou sociální síť používáte nejčastěji?

Na otázku číslo 7 odpovědělo opět všech 86 respondentů. Dotazující měli možnost výběru odpovědi z nabídky WhatsApp, Facebook, Instagram, Badoo, YouTube, TikTok, Skype, Twitter, Snapchat, Pinterest, LinkedIn, popřípadě napsat jinou z neuvedených sociálních sítí. Cílem této otázky bylo zjistit, jaká ze sociálních sítí je v dnešní době nejpoblíbenější mezi mladými. Tímto výzkumem se ukázalo, že nejpoužívanější sítí je YouTube, který zvolilo celkem 39,5 % (34 respondentů), druhou nejpoblíbenější sítí se stal Instagram, kdy byl zvolen 27,9 % (24 respondentů), následoval WhatsApp 14 % (12 respondentů), TikTok 11,6 % (10 respondentů); Facebook zvolilo pouhých 3,5 % (3 respondenti), jiné aplikace využívalo 2,3 % (2 respondenti), kteří uvedli Twitch a Discord, Skype 1,2 % a ostatní ze sociálních sítí jako je Snapchat, Badoo, Pinterest, Twitter a LinkedIn nezvolil žádný z respondentů. Opět se v této otázce ukázalo, že Facebook mezi mladými už není tolik v oblibě jako kdysi. Odpovědi respondentů jsem zaznamenala do grafu číslo 5, který je uveden níže.



Graf 5: Nejpoužívanější sociální sítě. Zdroj: vlastní tvorba

2.8 Otázka číslo 8: V kolika letech jste si založili první sociální síť?

Odpověď na otázku 8 uvedlo opět všech 86 respondentů. Cílem otázky bylo, zjistit v jakém nejnižším věku si děti založily svou první sociální síť. Respondenti měli volnou odpověď, takže do políčka mohli vepsat cokoli. Nejnižší věkovou kategorií bylo 5 let, v tomto věku si založilo první sociální síť 5 % (5 respondentů), ve věku 6 let 1 % (1 respondent), v 7 letech 6 % (5 respondentů), v 8 letech 9 % (8 respondentů), v 9 letech 16 % (14 respondentů), nevíce dětí si založilo svou první sociální síť v 10 letech uvedlo tak 26 % (22 respondentů), v 11 letech 15 % (13 respondentů), ve 12 letech 14 % (12 respondentů), ve 13 letech 6 % (5 respondentů), ve 14 letech pouze 1 % (1 respondent) v 15 letech si nezaložil účet na sociálních sítích nikdo z dotazovaných a jeden z respondentů asi nepochopil otázku a uvedl „nemá“ i přesto, že v otázce číslo 3 uvedl, že navštěvuje některou ze sociálních sítí. Vzhledem k tomu, že dotazující měli možnost napsat do políčka odpovědi cokoli, někteří z nich uvedli, že sociální síť měli sice v brzkém věku, ale nesměli na nich nic zveřejňovat, mohli si pouze psát s přáteli. Odpovědi respondentů jsem zaznamenala do tabulky číslo 1.

Odpovědi	Responzí	Podíl
5 let	4	5 %
6 let	1	1 %
7 let	5	6 %
8 let	8	9 %
9 let	14	16 %
10 let	22	26 %
11 let	13	15 %
12 let	12	14 %
13 let	5	6 %
14 let	1	1 %
15 let	0	0 %
Nemá	1	1 %

Tabulka 1: Založení prvních sociálních sítí. Zdroj: vlastní tvorba

2.9 Otázka číslo 9: Za jakým účelem používáte sociální sítě?

Cílem této otázky bylo zjistit hlavní důvody, proč děti používají sociální sítě. Měli možnost vybrat jednu nebo více odpovědí z následující nabídky: komunikace s ostatními, vyhledávání informací, inspirace, seznamování, sledování ostatních, sdílení fotek, videí či příspěvků, zábava, popřípadě mohli uvést jinou odpověď. Respondenti odpověděli následovně: komunikaci s ostatními zvolilo 24,2 % (61 respondentů), za účelem zábavy zvolilo 23 % (58 respondentů), k inspirování 15,5 % (39 respondentů), vyhledávání informací 13,9 % (35 respondentů), za účelem sledování ostatních 9,9 % (25 respondentů), sdílení fotek a jiných obsahů 7,9 % (20 respondentů), seznamování 4,4 % (11 respondentů), jako jiný účel uvedlo 1,2 % (3 respondenti) hraní her. Z těchto odpovědí vyplývá, že děti používají sociální sítě především za účelem komunikace s ostatními a že na sociálních sítích hledají zábavu. Na

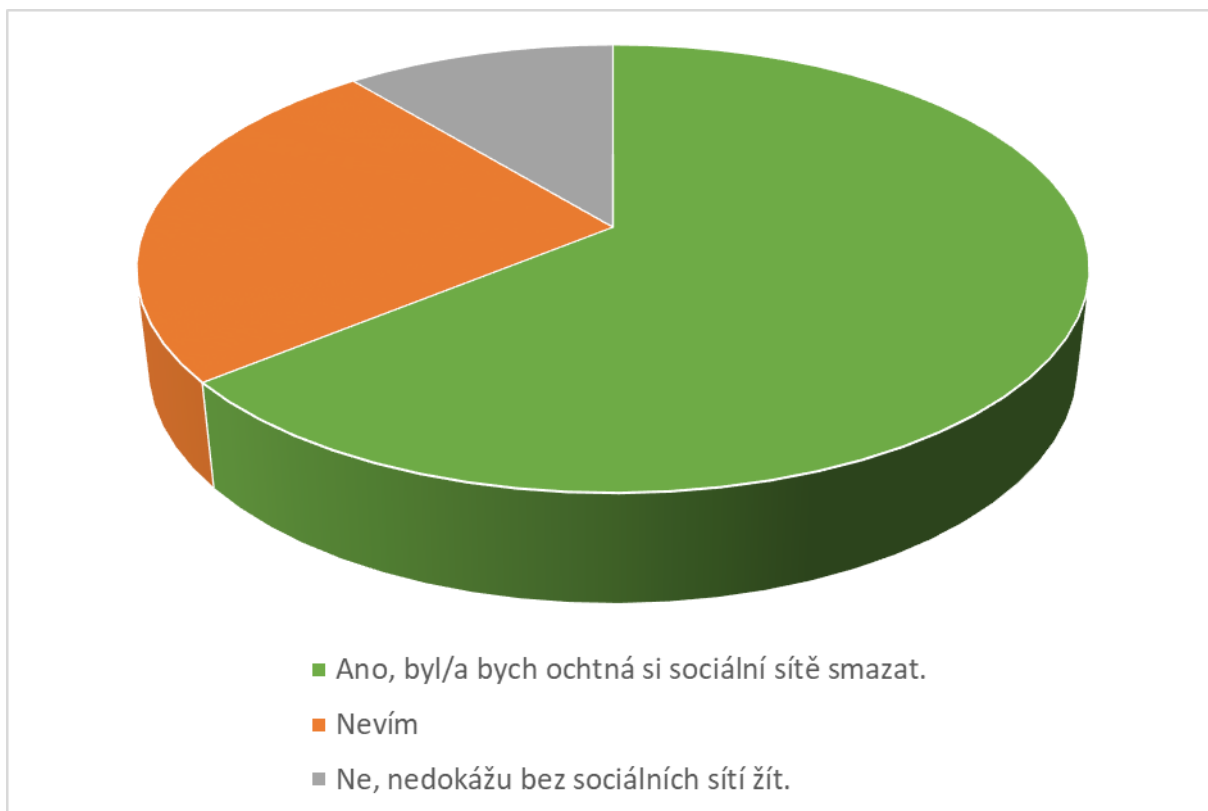
otázku bylo získáno 86 odpovědí. Odpovědi byly zaznamenány do tabulky číslo 2, která je uvedena níže.

Odpovědi	Responzí	Podíl
Komunikace s ostatními	61	24,4 %
Vyhledávání informací	35	13,9 %
Inspirace	39	15,5 %
Seznamování	11	4,4 %
Sledování ostatních	25	9,9 %
Sdílení fotek, videí, příspěvků atd...	20	7,9 %
Zábava	58	23 %
Jiné	3	1,2 %

Tabulka 2: Účel používání sociálních sítí. Zdroj: vlastní tvorba

2.10 Otázka číslo 10: Dokážete si představit život bez sociálních sítí?

Otázkou číslo 10 jsem chtěla zjistit, jestli by se děti obešly bez sociálních sítí a dokázaly by si smazat veškeré účty právě na sociálních sítích. Odpovídající měli možnost výběru ze tří odpovědí: ano, byl/a bych ochotná sociální sítě smazat, nevím a ne, nedokážu bez sociálních sítí žít. Odpovědi se mi dostalo 86 a respondenti odpověděli následovně kolonku ano, byl/a bych ochotná sociální sítě smazat zaškrtnulo celkem 39,5 % (34 respondentů), nevím uvedlo 32,6 % (28 respondentů) a možnost ne, nedokážu bez sociálních sítí žít zvolilo 27,9 % (24 respondentů). Odpovědi jsem zaznamenala do grafu číslo 6.



Graf 6: Život bez sociálních sítí. Zdroj: vlastní tvorba

2.11 Otázka číslo 11: Jaká jsou pro vás pozitiva sociálních sítí?

V otázce číslo 11 jsem se děti ptala, jaká pozitiva jim přinášejí sociální sítě. Měly možnost otevřené odpovědi. Mezi odpověďmi často zaznívalo zábava, komunikace s ostatními, rychlá komunikace či komunikace na dálku, inspirace, že jsou sociální sítě zadarmo, možnost sdílení zážitků s ostatními, novinky ve světě, seznamování s novými přáteli, naučení něčeho nového, ale zazněly i odpovědi jako nevím nebo nic. Nejvíce zaznívající odpovědí byla právě komunikace a inspirace. Na tuto otázku mi opět odpovědělo všech 86 respondentů, přičemž některé z odpovědí se nedaly použít, vzhledem k tomu že nebyly odpověďmi na mou otázku.

2.12 Otázka číslo 12: Jaká jsou pro Vás negativa sociálních sítí?

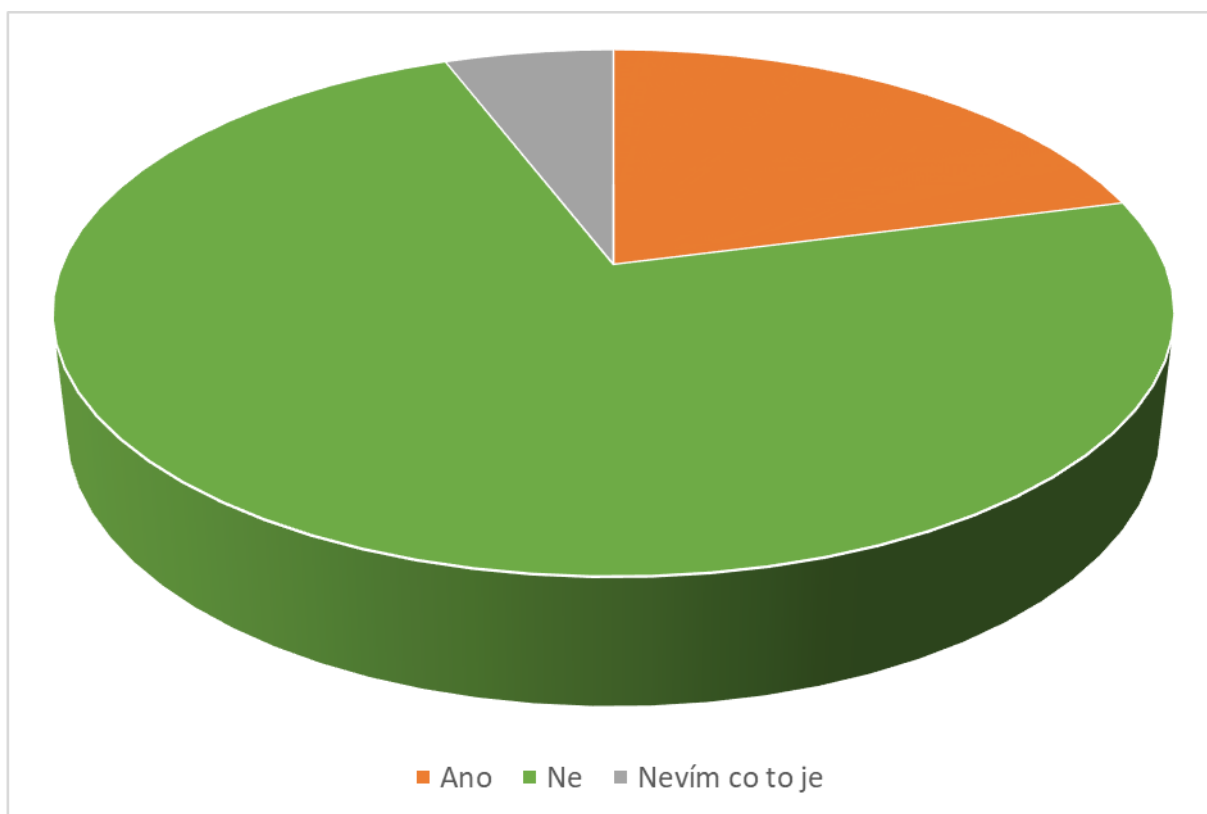
Cílem otázky číslo 12 bylo zjistit, co děti považují za negativa na sociálních sítích. Otázka byla vytvořena formou volné odpovědi, tudíž respondenti mohli napsat jakoukoli odpověď. Na tuto otázku odpovědělo všech 86 respondentů. Nejčastěji opakující odpovědí bylo „někdo mě může sledovat“, závislost, zneužití uživatele, predátoři, žádné bezpečí, objevily se ale i odpovědi, jako hackeři, spam, hateři⁵³, reklamy a zbytečný obsah, způsobují bolest hlavy při

⁵³ Z anglického hate – uživatelé vyjadřují nenávist na sociálních sítích

dlouhém používání, ponižování, poznání špatných lidí, počítačové viry, spousta zbytečně promrhaného času, žádné soukromí, obsahují nevhodný obsah pro děti, šikana, zesměšňování, ovlivňování názoru ostatních, fake news, hoax, lži a podvody, sociální sítě mají o nás mnoho informací, které se nedají smazat, nenahradí osobní kontakt, vliv na děti (uživatelé se mohou inspirovat špatným obsahem), nevím nebo žádné. Děti často uváděly, že k používání sociálních sítí musí mít wi-fi nebo mobilní data nebo že sociální sítě mají příliš velkou spotřebu baterie.

2.13 Otázka číslo 13: Setkali jste se někdy s kyberšikanou, kyberstalkingem nebo sextingem?

U otázky číslo 13 jsem chtěla zjistit kolik dětí se setkalo s kyberšikanou, kyberstalkingem nebo sextingem a popřípadě kolik z nich vůbec netuší jaké hrozby na sociálních sítích jsou. Respondenti měli možnost výběru odpovědi ze třech možností. Nejčastější odpovědí bylo, že se uživatelé nesetkali s riziky sociálních sítí, celkem tak uvedlo 73,3 % (63 respondentů), 20,9 % (18 respondentů) uvedlo, že se setkali, ať už s kyberšikanou, kyberstalkingem, sextingem popřípadě jinou hrozbou. 5,8 % (5 respondentů) uvedlo, že neví, co tato rizika jsou, přičemž si myslím, že by o tomto tématu měli být poučeni a seznámeni. Na tuto otázku odpověděli všichni respondenti, jejich odpovědi jsem zaznamenala do grafu číslo 7.



Graf 7: Setkání s riziky na sociálních sítích. Zdroj: vlastní tvorba

2.14 Otázka číslo 14: Dáváte přednost osobnímu setkání nebo komunikaci přes sociální sítě?

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, co děti v dnešní době upřednostňují, zda se raději scházejí s ostatními kamarády osobně, nebo dávají přednost komunikaci s ostatními přáteli prostřednictvím sociálních sítí. Dotazující měli na výběr ze dvou možností. První možností bylo „dávám přednost osobnímu setkání“, přičemž tuto odpověď zvolilo 76,7 % (66 respondentů) druhou možností byla odpověď „dávám přednost komunikaci na sociálních sítích“, tato odpověď byla zvolena ve 23,3 % (20 respondentů). Získaných odpovědí bylo 86.

2.15 Otázka číslo 15: Kolik máte přátel v reálném životě? (Se kterými chodíte ven)

Cílem otázky číslo 15 bylo zjistit, kolik přátel mají děti v osobním životě, se kterými se setkávají. Hlavním cílem bylo porovnat s otázkou číslo 16 a zjistit, jestli mají děti více přátel na sociálních sítích nebo v reálném životě. Otázka byla volena formou volné odpovědi, respondenti měli udat číslovku, někteří se ovšem vyjádřili slovně. Děti, kterých má v reálném životě 0–10 přátel je 54 % (46 respondentů), 11–20 přátel má 16 % (14 respondentů), 21–30 přátel uvedlo 5 % (4 respondenti), více než 30 přátel 9 % (8 respondentů). Děti, kterých uvedlo, že mají hodně přátel, je 12 % (10 respondentů), a děti, které nevěděly přesné číslo a napsaly nevím, byly 2 % (2 respondenti). Jeden z respondentů uvedl 1 000 000 000 a další z respondentů uvedl nekonečno. Výsledky jsem zaznamenala do tabulky číslo 3.

Odpovědi	Responzí	Podíl
0-10 přátel	46	54 %
11-20 přátel	14	16 %
21-30 přátel	4	5 %
Více než 30 přátel	8	9 %
Hodně	10	12 %
Nevím	2	2 %
1 000 000 000	1	1 %

Nekonečno	1	1 %
-----------	---	-----

Tabulka 3: Počet přátel v reálném životě. Zdroj: vlastní tvorba

2.16 Otázka číslo 16: Kolik máte přátel na sociálních sítích?

Cílem této otázky bylo porovnat výsledky s předešlou otázkou číslo 15 a zároveň s otázkou následující číslo 17. Opět zde byla volná forma odpovědi. Odpovědělo 86 respondentů. Vzhledem k tomu, že některé z odpovědí se netýkaly mé otázky, musela jsem je vyřadit. Celkem bylo vyřazeno 9 % (8 respondentů). Děti uvedly 0–10 přátel má na sociálních sítích 21 % (18 respondentů), 11–20 přátel 15 % (13 respondentů), 21–30 přátel 6 % (5 respondentů), více než 30 přátel uvedlo 5 % (4 respondenti), více než 50 přátel 10 % (9 respondentů), více než 100 přátel 21 % (18 respondentů), přičemž největší počet přátel na sociálních sítí byl 1 354 a hned po něm následovalo číslo 800. Děti, které uvedly, že na sociálních sítích mají hodně přátel, bylo 6 % (5 respondentů), děti, které napsaly „nevím“ 4 % (3 respondenti), a děti, které napsaly „málo“ 3 % (3 respondenti). Výsledky jsem zaznamenala do tabulky číslo 4.

Odpovědi	Responzí	Podíl
0-10 přátel	18	21 %
11-20 přátel	13	15 %
21-30 přátel	5	6 %
Více než 30 přátel	4	5 %
Více než 50 přátel	9	10 %
Více než 100 přátel	18	21 %
Hodně	5	6 %
Nevím	3	4 %
Málo	3	3 %
Vyřazeno	8	9 %

Tabulka 4: Počet přátel na sociálních sítích. Zdroj: vlastní tvorba

2.17 Otázka číslo 17: Kolik z přátel na sociálních sítích neznáte osobně?

V otázce číslo 17 mě zajímalo, zda si děti na sociálních sítích přidávají neznámé lidi. Důvodem téhle otázky je, že jsem chtěla zjistit, kolik ze svých sociálních přátel neznají. Dotázaní měli možnost otevřené odpovědi. Na tuto otázku jsem získala 86 odpovědí, přičemž jsem nemohla některé z odpovědí použít, protože neodpovídaly na mou otázku. Použitelných odpovědí bylo pouze 45. I přesto, že jsem napsala „uveďte počet“, někteří respondenti se vyjádřili slovně nebo nepochopili zadání otázky. 60 % (27 respondentů) dětí uvedlo, že má mezi svými přáteli 0–10 přátel, které neznají, 7 % (3 respondenti) neznají 11–20 přátel, 21–30 přátel nezná 0 %, více než 30 přátel nezná 20 % (9 respondentů), 7 % (3 respondenti) uvedlo jako odpověď „nevím“, „většinu neznám“ uvedlo 2 % (1 respondent) a odpověď „málo“ napsaly 4 % (2 respondenti). Odpovědi respondentů jsem zapsala do tabulky číslo 5.

Odpovědi	Responzí	Podíl
0-10 přátel	27	60 %
11-20 přátel	3	7 %
21-30 přátel	0	0 %
Více než 30 přátel	9	20 %
Nevím	3	7 %
Většinu neznám	1	2 %
Málo	2	4 %

Tabulka 5: Kolik z přátel neznám osobně. Zdroj: vlastní tvorba

2.18 Otázka číslo 18: Odkud se na sociální síť připojujete?

Otázkou číslo 18 jsem chtěla zjistit, odkud se děti nejčastěji připojují na sociální síť, protože dnešním trendem dětí je chodit do obchodních center s cílem připojit se k wi-fi, popřípadě kolik z dětí má internet v mobilu, a může se tak připojit na sociální síť odkudkoli. Odpovídající měli možnost výběru jedné nebo více odpovědí z následující nabídky: připojuji se z domova, ze školy, z obchodního centra, u kamarádů, kdekoliv, kde je volná wifi, popřípadě odkudkoli, mám internet v mobilu, popřípadě uvést jinou možnost. Na otázku

odpovědělo všech 86 dotazujících. Nejvíce volenou odpovědí bylo připojení z domova, zvolilo ji 31 % (70 respondentů), následovalo připojení kdekoli, mám internet v mobilu 18,6 % (42 respondentů), kdekoliv, kde je volná wifi síť 17,3 % (39 respondentů), u kamarádů 13,7 % (31 respondentů), ze školy 10,6 % (24 respondentů), z obchodní centra 8,8 % (20 respondentů) a jinou možnost nezvolil žádný z respondentů. Z toho šetření vyplývá, že nejčastěji se děti připojují z domova, necelá polovina dětí má internet v telefonu a jen ¼ dětí chodí do obchodních center za účelem připojení na sociální síť. Odpovědi jsem zaznamenala do tabulky číslo 6.

Odpovědi	Responzí	Podíl
Z domova	70	31 %
Ze školy	24	10,6 %
Z obchodního centra	20	8,8 %
U kamarádů	31	13,7 %
Kdekoliv, kde je volná wifi síť	39	17,3 %
Kdekoliv, mám internet v mobilu	42	18,6 %
Jiná...	0	0 %

Tabulka 6: Připojení na sociální síť. Zdroj: vlastní tvorba

3. Interpretace a diskuze výsledků

Jak už jsem jednou zmínila, hlavním cílem této bakalářské práce je zmapování přínosů a rizik komunikace dětí a mládeže na sociálních sítích a vliv této komunikace na studovanou věkovou skupinu. Výsledky mého šetření si v této části rozebereme.

Hypotéza číslo jedna, většina dětí a mládeže používá alespoň jednu ze sociálních sítí. Tato hypotéza byla mým průzkumem **potvrzena**. Vzhledem k tomu, že všichni z mých respondentů uvedli v otázce číslo tři, kdy jsem se ptala, zda navštěvují některou ze sociálních sítí, odpověděli že ano. Jak už jsem jednou zmínila, je velice smutné, že z 86 respondentů se nenašlo ani jedno dítě, které by nemělo sociální síť. A to nemluvě o tom, že v průzkumu se objevily i děti ve věku 5 – 6 let. Podle mě nemají děti v tak nízkém věku na sociálních sítích co dělat a měli by si raději užívat dětství někde venku s ostatními kamarády.

Otázkou číslo pět, kolik času tráví děti na sociálních sítích, jsem se dozvěděla, že nejvíce dětí tráví denně 1–2 hodiny, celkem tedy 26,7 %, a 1,2 % respondentů tráví na sociálních sítích více hodin. Na základě toho lze **potvrdit hypotézu číslo dvě**, že respondenti tráví na sociálních sítích významnou část svého volného času. Protože celkem 37 dětí tráví na sociálních sítích méně než dvě hodiny, ale 49 dětí je online na sociálních sítích více než dvě hodiny denně, čímž se dá říci, že tento čas strávený právě v kyberprostoru by mohly strávit třeba venku s kamarády nebo u některých ze svých koníčků. Proto bych vyhodnotila hypotézu číslo dvě za potvrzenou, přece jen dvě a více hodin strávených na sociálních sítích lze považovat za významné množství volného času.

V otázce číslo deset se pojednávalo o představení si života bez sociálních sítí, 34 dětí uvedlo, že by si dokázali představit život bez sociálních sítí a že by byly ochotny si je smazat, 28 dětí nedokázalo posoudit a celkem 24 dětí by bez sociálních sítí nedokázalo žít. V otázce číslo jedenáct jsem se ptala na pozitiva sociálních sítí, mnoho dětí uvedlo, že sociální sítě jim umožňují komunikaci s ostatními, komunikaci na dálku, za pozitivum pak považují inspiraci na sociálních sítích nebo bezplatný přístup. Otázkou číslo dvanáct byla podobná jako předešlá otázka s tím, že jsem se ptala na negativa sociálních sítí. Nejčastější odpovědí byla závislost, hateři, hackeři a predátoři, bolest hlavy způsobená dlouhou dobou strávenou na sociálních sítích, reklamy a spousta dalších negativ. Otázkou číslo jedenáct a dvanáct jsem **potvrdila hypotézu číslo tři**, tedy že většina dětí a mládež mají povědomí o negativních a pozitivních vlivech na sociálních sítích. Podle toho, co většina z dětí psala do odpovědí v těchto otázkách,

se dá říci, že to podvědomí mají jak o rizicích, tak o přínosech. Samozřejmě najdou se děti, které povědomí o negativních a pozitivních vlivech na sociálních sítích nemají, ale z mého průzkumu a dotázaných respondentů vyšlo, že většina dětí povědomí má.

V otázce číslo třináct jsem se ptala na setkání s některými z rizik sociálních sítí. Z 86 dětí se 63 nesetkalo s žádným rizikem, avšak 18 dětí uvedlo, že s tím zkušenost mají a 5 dětí neví, jaká jsou rizika. Touto otázkou se mi **potvrdila hypotéza číslo čtyři**, část z respondentů má osobní zkušenosti s riziky plynoucími ze sociálních sítí. I když je těch dětí pouze 18, tak i přesto se našly děti se zkušeností s nástrahami sociálních sítí. Zároveň se tato hypotéza prokázala i v otázce číslo dvanáct, kdy jsem se ptala na negativa sociálních sítí. Zazněly odpovědi typu predátoři, hateři, šikana, sledování a další.

U otázky číslo osm, tedy za jakým účelem děti používají sociální sítě, jsem se dozvěděla, že nejvíce jsou využívány sociální sítě ke komunikaci s ostatními kamarády, dále k zábavě a pouze jedenáct z dětí uvedlo, že sociální sítě používají k seznamování s novými přáteli. Tímto se mi **vyvrací hypotéza číslo pět**, že děti nejčastěji využívají sociální sítě k nalezení nových přátel. Děti totiž navštěvují sociální sítě hlavně z důvodu komunikace s ostatními přáteli a k zábavě. Seznamování skončilo až na sedmé příčce.

V otázce číslo čtyři jsem se ptala, jaké sociální sítě respondenti využívají. V této otázce jsem zjistila, že nejoblíbenější sociální sítí mezi mladými je YouTube, který zvolilo 21,8 %, následoval Instagram s 18,1 %, zatímco Facebook skončil až na sedmé příčce s 5,9 %. Tímto se mi potvrzuje hypotéza číslo šest, že Facebook ztrácí u dětí a mládeže na popularitě. Tuto hypotézu podpořila i otázka číslo sedm, kdy jsem se ptala, jaká sociální sít' je nejpoblíbenější mezi dnešními dětmi a mládeží. V této otázce opět děti uvedly na první příčce YouTube, Facebook využívaly nejčastěji jen 3 děti, čímž se opět **potvrzuje hypotéza číslo šest**, že Facebook ztrácí popularnost u dnešních dětí a mladistvých.

Otázka číslo osm, tedy v kolika letech jste si založili první sociální sít', nebyla pro můj výzkum zásadní, avšak zařadila jsem ji do dotazníku, abych zjistila, v kolika letech začínají být děti na sociálních sítích aktivní. Nejnižší věk byl v 5 letech, což je podle mého názoru poněkud zarážející. Nejčastěji však děti uváděly, že si svou první sociální sít' založily v 10 letech. V tomto případě bohužel nebylo uváděno, o jakou sociální sít' v tom, kterém případě šlo, protože registrace na některé sociální sítě je věkové omezená. Myslím si, že by věková hranice měla být striktnější a více hlídána na většině sociálních sítí, jelikož většinu ze

sociálních sítí uvedených v dotazníku sama využívám a uvědomuji si potenciální rizika a nebezpečí, která zde hrozí. Domnívám se tedy, že pro děti nižšího věku by měl zůstat přístupný například pouze WhatsApp nebo Skype, aby mohly komunikovat s ostatními kamarády.

Jsem přesvědčena a z průzkumu to také vyplývá, že sociální sítě mají značný vliv na děti a mládež. I přesto, že děti znají přínosy a rizika sociálních sítí, je alespoň část z nich značně ovlivněna. Místo toho, aby trávily čas s přáteli osobně, raději s nimi komunikují přes sociální sítě. Část z nich je v podstatě závislá na sociálních sítích a má pocit, že by nebyla schopna bez nich fungovat. Kromě toho jsou děti ovlivněny i sledovaným obsahem. Z konzultací s některými maminkami dětí a i z dotazníku vyplývá, že většina dětí používá YouTube a další sociální sítě ke sledování influencerů a youtuberů. Mezi nimi mohou být i youtuberi, kteří sdílejí nevhodný obsah pro děti a mládež. Část dětí v tomhle věku se pak může snažit své vzory napodobovat a inspirovat se jimi. Avšak ne všichni youtuberi si tento problém uvědomují a ve svých videích používají vulgaritu nebo nabádají k nebezpečnému či nevhodnému chování.

4. Doporučení

Nejdůležitějším pravidlem chování na internetu a sociálních sítích je bezpečnost a opatrnost. Sociální sítě umožňují uživatelům uvést o sobě mnoho osobních údajů, a to včetně těch citlivých. Děti ani ostatní uživatelé by neměli poskytovat citlivá a osobní data lidem, které neznají. Zároveň by uživatelé měli být obezřetní a zachovat si určitý stupeň kritičnosti, neboť ne všechny informace na sociálních sítích jsou pravdivé. Děti by se měly chovat podobně jako v reálném životě a i v kyberprostoru komunikovat pouze s lidmi, které znají. Vždy by si měly ověřit, koho si přidávají do přátel, a pokusit se vyvarovat falešným profilům. Mimo jiné je potřeba zvolit i dostatečně bezpečné heslo, aby nemohlo dojít k odcizení uživatelského účtu. Co je důležité v dnešní době? Většina aplikací umožňuje sdílení polohy, tato možnost by měla být využívána pouze rodiči a blízkými, nikdy by dítě nemělo sdílet svou polohu někomu cizímu. Rodiče by měli mít přehled o chování svých dětí na sociálních sítích – ačkoli se jedná o zásah do soukromí, lze takto včas podchytit potenciální nebezpečí.

I přesto, že velká část dětí ví, jaká rizika sociální sítě přinášejí, zavedla bych ve školách při výuce větší důraz na toto téma, jelikož se našli i jedinci, kteří o rizicích nemají ponětí. Zároveň povědomí o rizicích neznamena, že děti skutečně vědí, jak se na sociálních sítích správně chovat vzhledem k tomu, že sociální sítě jsou v dnešní době obrovským trendem. I přesto, že ve školách existuje předmět IT – informatika, řeší se tam spíše ovládání výpočetní techniky, práce se základními kancelářskými aplikacemi jako je Microsoft Office, PowerPoint a Excel, popřípadě další programy, porozumění hardwaru a softwaru počítače, naučení s nejrůznějšími grafickými programy, seznamují se s problematikou počítačových virů a další, ale co je zásadní; pouze minimálně se v tomto předmětu řeší jak se správně a bezpečně chovat na sociálních sítích a internetu obecně. V diskuzích s rodiči dotazovaných dětí jsem si potvrdila, že děti mají tento předmět až od páté třídy, ale používají počítače, telefony a hlavně sociální sítě v daleko dřívějším věku. Proto si myslím, že tento předmět by se měl vyučovat už od 3. třídy, ne-li dříve. Součástí výuky by měly být i sociální sítě, jak správně zabezpečit svůj účet, rozeznávat nebezpečné informace či rizika, která děti mohou potkat na sociálních sítích, a jak by se vůbec měli chovat na sociálních sítích. O rizicích sociálních sítí by s dětmi měli mluvit i rodiče, upozornit je na nástrahy a připomínat jim zásady správného chování a bezpečnosti. Když mají děti ve své rodině důvěru, mohou se jim i svěřit s problémem a společně to s nimi vyřešit. Dítě by nemělo být na řešení nějakého

problému samo, rodiče by mu s tím měli pomoci. Je zároveň důležité, aby dítě na problém upozornilo co nejdříve.

Některé děti uvedly, že by se bez sociálních sítí nedokázaly obejít, případně označily sociální sítě za jeden z běžných způsobů trávení volného času. Děti by proto měly být vedeny k tomu, aby se naučily pracovat se svým volným časem. Čas strávený online by děti mohly alespoň částečně nahradit či kompenzovat časem stráveným venku s kamarády nebo v nějakém kroužku bez telefonů, respektive bez sociálních sítí. Čas strávený s přáteli osobně namísto prostřednictvím sociální sítě lépe utužuje vztahy. Dalším řešením by mohlo být stanovení doby, kterou může dítě strávit online. Pokud si rodič nebo i samo dítě vymezí čas, který denně stráví na sociálních sítích, a bude toto pravidlo dodržovat, může se případné závislosti zbavit. Popřípadě mohou rodiče dítěti na určitou dobu omezit přístup a nasměrovat jej k jiné aktivitě, aby se dítě zabavilo. Ve chvíli, když už si neví ani rodiče rady a došlo to tak daleko, že na vyřešení problému nestačí, přichází možnost vyhledání odborné pomoci např. dětského psychologa.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce je popis přínosů a rizik komunikace dětí a mládeže na sociálních sítích a vliv této komunikace na studovanou věkovou skupinu.

Teoretická část je orientována na mezilidskou komunikaci, a na její funkce, vlastnosti a druhy mezilidské komunikace. V další části je popsána historie internetu a sociálních sítí, následně jsou rozebrány jednotlivě nejpopulárnější sociální sítě. Dále je práce zaměřena na vliv sociálních sítí, psychologické aspekty, přínosy a rizika sociálních sítí a teoretická část je zakončena kapitolou o dopadech rizik na děti a mladistvé.

V praktické části, která byla uskutečněna formou kvantitativního dotazníkového šetření, bylo stanoveno šest hypotéz. První hypotéza byla, že většina dětí a mládeže používá, alespoň jednu ze sociálních sítí. Hypotéza číslo dvě se zabývala, zdali respondenti tráví významnou část svého volného času na sociálních sítích. Hypotéza číslo tři, většina dětí a mládež má povědomí o negativních a pozitivních vlivech sociálních sítí, byla opět potvrzena. Jak už jsem zmiňovala výše, samozřejmě se najdou některé děti, co nemají o pozitivních a negativních sociálních sítích tušení nebo tuší jen částečně, ale v mém průzkumu vyšla hypotéza jako potvrzena. Následující hypotézu číslo čtyři, část z respondentů má osobní zkušenosti s riziky plynoucími ze sociálních sítí, byla vyhodnocena jako potvrzená. V případě hypotézy číslo pět, děti nejčastěji používají sociální sítě k nalezení nových přátel, tato hypotéza byla vyvrácena. Respondenti uvedli, že nejčastěji používají sociální sítě ke komunikaci s ostatními kamarády. Poslední hypotézou, která byla uvedena, je, že Facebook ztrácí u dětí a mládeže na popularitě. Tato hypotéza byla také potvrzena, nejvíce děti a mládež využívá v dnešní době YouTube.

Jak už bylo zmíněno, i přesto, že většina z mých respondentů věděla alespoň částečně, jaké nástrahy sociální sítě přináší, najdou se určitě děti, které nejsou natolik informované, aby se tomuto problému vyhnuly. Na tento fakt je třeba poukazováno i ve filmu V síti režisérů Barbory Chalupové a Víta Klusáka, kteří tyto skutečnosti zfilmovali a osobně bych doporučila každé základní škole tento film promítnout v rámci boje nejen s nástrahami sociálních sítí. Vzhledem k tomuto faktu si myslím, že by se ve školách měl zavést samostatný předmět, který by o internetu a sociálních sítích pojednával, nebo by se problematika internetu a sociálních sítí měla více probírat v předmětu informatika. Mimo školu by pak o tomto tématu měli s dětmi mluvit rodiče.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použité literatury

- BAXENDALE, M. *Facebook*. 1. vyd. Praha: Fragment, 2012. ISBN 978-80-253-1081-6.
- ČERMÁK, M. *Facebook – Sociální média – módní vlna, nebo revoluce v komunikaci?* 1. vyd. Praha: MF dnes, 2011. ISBN 978-80-204-2336-8.
- HARTL, P. a HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2004. ISBN 978-80-7367-569-1.
- KOŽÍŠEK, M. a V. PÍSECKÝ. *Bezpečně na internetu: Průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2016. ISBN 978-80-247-5595-3.
- MCQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5.
- MUSIL, J. *Sociální a mediální komunikace*. 1. vyd. Praha: Universita Jana Amose Komenského, 2010. ISBN 978-80-7452-002-0.
- PEHE, J. Humbuk, *Facebook a demokracie*. MF dnes 1. 8. 2009, D7.
- PETRUSEK, M. *Základy sociologie*. 1. vyd. Praha: Akademie veřejné správy, 2009. ISBN 978-80-87207-02-4.
- REIFOVÁ, Irena; a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.
- ŠEVČÍKOVÁ, A. *Děti a dospívající online: Vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2014. ISBN 978-80-247-5010-1.
- BEDNÁŘ, Vojtěch. *Marketing na sociálních sítích: prosadte se na facebooku a twitteru*. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-3320-0
- DIVÍNOVÁ, Radana. *Cybersex: forma internetové komunikace*. Praha: Triton, 2005. ISBN 80-7254-636-8.

ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7367-984-2.

ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: Děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-725-4360-1.

VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. Praha: Portál, 2000. ISBN 978-80-7367-387-1.

ECKERTOVÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. 1. Vyd. Brno: Computer Press, 2013. ISBN 978-80-251-3804-5.

VLASÁKOVÁ, Michaela. *Psychologické aspekty komunikace v prostředí internetu*. Praha, 2014. 64 s. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra psychologie. Vedoucí práce PhDr. Hedvika Boukalová, Ph.D.

SULER, John. Cyberspace as a psychological space. *The Psychology of Cyberspace*. New Jersey: Rider University, 2000. <https://www.eset.com/cz/phishing/>

GREGOR, Miloš a Petra VEJVODOVÁ. *Nejlepší kniha o Fake news, dezinformacích a manipulacích!!!*. Brno: CPress, 2018. ISBN 978-80-264-1805-4.

MCQUAIL, D. *Žurnalistika a společnost*. Praha: Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3093-9.

JAKUBOWICZ, K. *Média a demokracie v 21. století: hledání nových modelů*. Brno: Masarykova univerzita, 2017. ISBN 978-80-210-8449-0.

VORÁČEK, M. *Komparace českých a zahraničních dezinformačních webů*. Praha, 2018. 71 s. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce Mgr. Roman Hájek.

JUSTOVÁ, M. *Klady a zápory sociálních sítí*. Praha, 2015. 71 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, Katedra psychosociálních věd a etiky. Vedoucí diplomové práce PaedDr. Mgr. Hana Žáčková.

Seznam použitých internetových zdrojů

WIKIPEDIE. *Facebook* [online]. 6.2. 2021 Dostupné z:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Facebook>

WIKIPEDIE. *Instagram* [online]. 24.1. 2021 Dostupné z:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Instagram>

WIKIPEDIE. *Youtube* [online]. 5.2. 2021 Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/YouTube>

WIKIPEDIE. *Twitter* [online]. 9.1. 2021 Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Twitter>

WIKIPEDIE. *TikTok* [online]. 26.12. 2021 Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/TikTok>

WIKIPEDIE. *Badoo* [online]. 8.5. 2020 Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Badoo>

WIKIPEDIE, *Funkce komunikace* [online]. 24.5. 2017 Dostupné z:

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Funkce komunikace](https://cs.wikipedia.org/wiki/Funkce_komunikace)

WIKIPEDIE. *LinkedIn* [online]. 23.7. 2020 Dostupné z:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/LinkedIn>

WIKIPEDIE. *Snapchat* [online]. 7.2. 2021 Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Snapchat>

WIKIPEDIE. *Pinterest* [online]. 14.7. 2020 Dostupné z:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Pinterest>

OBJEVIT.CZ. *Sociální sítě a jejich vývoj – pohled do historie* [online]. 5.3. 2013 [cit. 2020-12-15] Dostupné z: <https://www.objevit.cz/socialni-site-vyvoj-pohled-do-historie-t22280>

IDNES.CZ, *Tajemství vašich dětí: pětina dívek poslala intimní fotky cizímu člověku* [online].

16.12. 2018 Dostupné z: https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/zneuziti-internet-socialni-site-sexting-deti-divky.A181214_445302_hradec-zpravy_the

KVALITNÍ INTERNET. *Než přišel Facebook. Stručný průvodce historií sociálních sítí*

[online]. 14.12. 2017 Dostupné z: <https://www.kvalitni-internet.cz/nez-prisel-facebook-strucny-pruvodce-historii-socialnich-siti>

WIKIPEDIE. *WhatsApp* [online]. 1.2. 2021 Dostupné z:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/WhatsApp>

WIKIPEDIE. *Discord (software)* [online]. 27.1. 2021 Dostupné z:

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Discord_\(software\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Discord_(software))

WIKIPEDIE. *Skype* [online]. 30.10. 2020 Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Skype>

IREFERATY.CZ. *Historie internetu* [online]. 29. 11. 2009 Dostupné z:

<https://ireferaty.cz/300/5511/Historie-internetu>

CZ.NIC. *Sociální síť* [online]. Dostupné z: <https://www.jaknainternet.cz/page/1751/socialni-site/>

OBJEVIT.CZ. *Sociální síť a jejich vývoj – pohled do historie* [online]. 5.3. 2013 Dostupné z:

<https://www.objevit.cz/socialni-site-vyvoj-pohled-do-historie-t22280>

PROKŮPEK, V. *Václav Prokůpek blogger* [online]. 4.11. 2012. Dostupné z:

<http://vaclavprokupek.pise.cz/33-medialni-komunikace.html>

HOAX, *Co je to hoax* [online]. 2020-2021 Dostupné z: [https://www.hoax.cz/hoax/co-je-to-](https://www.hoax.cz/hoax/co-je-to-hoax)

[hoax](https://www.hoax.cz/hoax/co-je-to-hoax)

E-BEZPECI, *Co je flaming* [online]. 31.5. 2008 Dostupné z: [https://www.e-](https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/dalsi-temata/38-35)

[bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/dalsi-temata/38-35](https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/dalsi-temata/38-35)

SEZNAM ZKRATEK

Atd. – a tak dále

Tzv. – takzvaně

Tj. – to je

Atp. – a tak podobně

Apod. – a podobě

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK

Seznam grafů

Graf 1: Věk respondentů.....	28
Graf 2: Nejpoužívanější sociální sítě.....	29
Graf 3: Doba strávená na sociálních sítích.....	30
Graf 4: Závislost na sociálních sítích.....	31
Graf 5: Nejpoužívanější sociální sítě.....	32
Graf 6: Život bez sociálních sítí.....	35
Graf 7: Setkání s riziky na sociálních sítích.....	36

Seznam tabulek

Tabulka 1: Založení prvních sociálních sítí.....	33
Tabulka 2: Účel používání sociálních sítí.....	34
Tabulka 3: Počet přátel v reálném životě.....	38
Tabulka 4: Počet přátel na sociálních sítích.....	38
Tabulka 5: Kolik z přátel neznám osobně.....	39
Tabulka 6: Připojení na sociální sítě.....	40

PŘÍLOHY

Příloha číslo A – Dotazník

Sociální sítě

Dobrý den,

Věnujte prosím několik minut svého času vyplněním následujícího dotazníku.

Dotazník je zcela anonymní a bude využit pouze pro praktické části mé bakalářské práce.

POZOR, DOTAZNÍK JE OMEZEN VĚKEM!

JE URČEN DĚTEM A MLÁDEŽI DO 15 LET!

1. Jakého jste pohlaví?

Vyberte jednu odpověď

- Žena
- Muž

2. Kolik Vám je let?

Napište číslo...

3. Navštěvujete některé ze sociálních sítí?

(Facebook, Instagram, Skype, LinkedIn, YouTube, Twitter, TikTok, WhatsApp, Pinterest, Badoo, Snapchat nebo jiné...)

- Ano
- Ne

4. Jaké sociální sítě používáte?

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Facebook
- Instagram
- Skype

- LinkedIn
- YouTube
- Snapchat
- Twitter
- TikTok
- WhatsApp
- Pinterest
- Badoo
- *Jiná...*

5. Kolik času trávíte na sociálních sítích?

Vyberte jednu odpověď

- Méně než 1 hodinu
- 1-2 hodiny
- 2-3 hodiny
- 3-4 hodiny
- 4-5 hodin
- *Více uveďte počet*

6. Myslíte, že jste na sociálních sítích závislí?

Vyberte jednu odpověď

- Ano, nedokážu si představit život bez sociálních sítí.
- Ne, dokážu si představit život bez sociálních sítí.
- Nedokážu posoudit

7. Jakou sociální síť používáte nejčastěji?

Vyberte jednu odpověď

- Facebook
- Instagram
- Skype
- LinkedIn
- YouTube
- TikTok

- Twitter
- WhatsApp
- Pinterest
- Badoo
- Snapchat
- *Jiná...*

8. V kolika letech jste si založili první sociální síť?

Napište věk...

9. Za jakým účelem používáte sociální sítě?

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Komunikace s ostatními
- Vyhledávání informací
- Inspirace
- Seznamování
- Sledování ostatních
- Sdílení fotek, videí, příspěvků atd...
- Zábava
- *Jiná...*

10. Dokážete si představit život bez sociálních sítí?

Vyberte jednu odpověď

- Ano, byl/a bych ochoten/na si sociální sítě smazat.
- Ne, nedokážu bez sociálních sítí žít.
- Nevím

11. Jaké jsou pro Vás pozitiva sociálních sítí?

Napište jedno nebo více slov...

12. Jaké jsou pro Vás negativa sociálních sítí?

Napište jedno nebo více slov...

13. Setkali jste se někdy s kyberšikanou, kyberstalkingem nebo sextingem?

Vyberte jednu odpověď

- Ano
- Ne
- Nevím, co to je.

14. Dáváte přednost osobnímu setkání nebo komunikaci přes sociální sítě?

Vyberte jednu odpověď

- Dávám přednost komunikaci na sociálních sítích
- Dávám přednost osobnímu setkání.

15. Kolik máte přátel v reálném životě? (Se kterými chodíte ven)

Uveďte počet...

16. Kolik máte přátel na sociálních sítích?

Uveďte počet...

17. Kolik z přátel na sociálních sítích neznáte osobně?

Uveďte počet...

18. Odkud se na sociální sítě připojujete?

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Z domova
- Ze školy
- Z obchodního centra
- U kamarádů
- Kdekoliv, kde je volná Wifi síť
- Kdekoliv, mám internet v mobilu
- Jiná...

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Natálie Demelová

Obor: Scénická a mediální studia (Bc. SMS)

Forma studia: Prezenční studium

Název práce: Komunikace na sociálních sítích a její vliv na věkovou skupinu dětí a mládeže

Rok: 2021

Počet stran textu: 47

Celkový počet stran příloh: 4

Počet titulů použitých zdrojů: 24

Počet internetových zdrojů: 22

Vedoucí práce: RNDr. Josef Musil, CSc.